

บทที่ 4

ผลของการวิจัย

การศึกษาวิจัยได้ดำเนินการใช้แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ โดยการรวบรวมเอกสาร ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรุงเทพมหานคร สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักงบประมาณ และข้อมูลเอกสารการจาก การปฏิบัติหน้าที่ของผู้วิจัยที่เกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาโครงการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบ อเนกประสงค์ การค้นคว้าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต รวมทั้ง การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ ปฏิบัติงานและดำเนินนโยบายโครงการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์โดยการ สัมภาษณ์ข้าราชการของกรมการปกครอง จำนวน 20 คนและข้าราชการของกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 คน รวม 26 คน เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาด้านนโยบาย ปัญหาด้านการบริหารจัดการ และปัญหาด้านการบริการประชาชน ได้ผลของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์
  - 1.1 การพัฒนาของบัตรประจำตัวประชาชน
  - 1.2 นโยบายการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน
  - 1.3 โครงการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์
  - 1.4 การสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบ อเนกประสงค์
2. ปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์
3. สาเหตุของปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบ อเนกประสงค์
4. ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบ อเนกประสงค์
5. อภิปรายผลที่ได้จากการวิจัย

ผลการพัฒนาการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์

การพัฒนาของบัตรประจำตัวประชาชน

บัตรประจำตัวประชาชนเป็นเอกสารที่ทางราชการให้เฉพาะผู้มีสัญชาติไทย เพื่อให้พิสูจน์ทราบและยืนยันตัวบุคคลและเป็นหลักฐานที่หน่วยงานต่าง ๆ ใช้ตรวจสอบเพื่อประกอบการออกหนังสือสำคัญ คนไทยเริ่มมีการใช้หนังสือยืนยันตัวบุคคลโดยปรากฏเป็นหลักฐานในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 ซึ่งมาตรา 90 บัญญัติว่า “กรมการอำเภอเป็นพนักงานทำหนังสือเดินทางสำหรับราษฎรไว้แสดงตัวบุคคลว่าเป็นใคร มาจากแห่งหนตำบลใด ทำให้การเดินทางในต่างท้องที่เป็นไปด้วยความสะดวก จึงกล่าวได้ว่าต้นกำเนิดของบัตรประจำตัวประชาชนมีที่มาจากหนังสือเดินทางสำหรับราษฎร เพื่อให้เดินทางไปท้องที่อื่น สำหรับการติดต่อค้าขาย หรือไปมาหาสู่ระหว่างกัน ต่อมาปี พ.ศ. 2486 รัฐสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 โดยการนำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้เสนอออกกฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชนขึ้นมาใช้บังคับเป็นครั้งแรก เรียกว่า “พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน ฉบับแรก ปี พ.ศ. 2486” และจนถึงปัจจุบัน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2542 คนไทยมีบัตรประจำตัวประชาชนใช้มาแล้ว 6 รุ่น ดังนี้

บัตรรุ่นแรก มีลักษณะคล้ายแผ่นพับขนาดเล็ก 4 ตอน มีทั้งหมด 8 หน้า เริ่มใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2486 จนถึงสิ้นปี พ.ศ. 2505

ภาพที่ 1 ตัวอย่างบัตรประจำตัวประชาชน รุ่นที่ 1

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

บัตรรุ่นที่สอง มีลักษณะสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดพกพาติดตัวได้สะดวก มี 2 ด้าน รูปถ่าย ผู้ถือบัตรเป็นรูปขาว – ดำ พิมพ์รายการผู้ถือบัตรด้วยเครื่องพิมพ์ดีดธรรมดา และเคลือบด้วยพลาสติกใส เริ่มใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2506 จนถึงสิ้นปี พ.ศ. 2530

ภาพที่ 2 ตัวอย่างบัตรประจำตัวประชาชนรุ่นที่ 2

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

บัตรรุ่นที่สาม มีลักษณะคล้ายกับบัตรรุ่นที่สอง จุดแตกต่าง คือ รูปถ่ายผู้ถือบัตรเป็นรูปสีธรรมชาติพิมพ์รายการผู้ถือบัตรด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ และเคลือบด้วยวัสดุป้องกันการปลอมแปลงชนิดพิเศษ เริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2531 เป็นต้นไป ยกเว้นเขตท้องที่ซึ่งให้การบริการบัตรรุ่นที่สี่

ภาพที่ 3 ตัวอย่างบัตรประจำตัวประชาชนรุ่นที่ 3

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

บัตรรุ่นที่สี่ มีลักษณะคล้ายบัตรเครดิต มีแถบแม่เหล็กบันทึกข้อมูลของผู้ถือบัตร และผลิตด้วยคอมพิวเตอร์ทั้งระบบ รายการใหม่ที่เพิ่มเติมขึ้นมาในบัตรรุ่นนี้ คือ หมู์โลหิต เพื่อประโยชน์เรื่องเก็บข้อมูลแหล่งโลหิตของสภากาชาดไทย เริ่มใช้เป็นครั้งแรกตั้งแต่วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2539 ในเขตท้องที่อำเภอเมืองปทุมธานี กรุงเทพมหานคร และขยายการบริการเพิ่มขึ้น

บัตรรุ่นที่ห้า มีลักษณะคล้ายบัตรรุ่นที่สี่ แต่มีรายการใหม่ที่เพิ่มเติมขึ้นมา คือ ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา ให้ถือวันครบรอบวันเกิดของผู้ถือบัตรเป็นวันหมดอายุ และประชาชนที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตท้องที่ ที่กระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนดให้เป็นท้องที่สำหรับการออกบัตรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ จะยื่นคำขอมีบัตรที่สำนักทะเบียนที่ตนมีชื่ออยู่ หรือสำนักทะเบียนใดก็ได้ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตท้องที่จังหวัดประกาศให้ออกบัตรด้วยระบบคอมพิวเตอร์

ภาพที่ 4 ตัวอย่างบัตรประจำตัวประชาชนรุ่นที่ 4 และรุ่นที่ 5

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

บัตรรุ่นที่หก บัตรประจำตัวประชาชนแบบเอกประสงค์ (Smart Card) มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากบัตรรูปแบบเดิม (แบบแถบแม่เหล็ก) มีการฝังไมโครโปรเซสเซอร์ชิป (Micro Processor Chip) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการจัดเก็บข้อมูล มีความจุ 32 k bytes โดยมีลักษณะเป็นการสำเนาข้อมูลประวัติของเจ้าของบัตรเท่าที่จำเป็นเก็บเอาไว้ พร้อมกับรหัสโครงสร้างลายพิมพ์ลายนิ้วมือของเจ้าของบัตร และรหัสส่วนบุคคลประจำตัว (Pin Code) เข้าไว้ใน IC Chip เพื่อใช้เป็นกุญแจในการพิสูจน์ตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าของบัตร และใช้แสดงตนเพื่อขอรับบริการต่าง ๆ จากภาครัฐ โดยการบริหารบางอย่างสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองผ่านระบบคอมพิวเตอร์ของสำนักทะเบียนทั่วประเทศ ซึ่งกฎกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2547 เป็นต้นไป

ภาพที่ 5 ตัวอย่างบัตรประจำตัวประชาชนบัตรรุ่นที่ 6 แบบเอกประสงค์

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ข้อดีและข้อเสีย ของการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบแถบแม่เหล็ก (Magnetic Card) และบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ดังนี้

บัตรประจำตัวประชาชนแบบแถบแม่เหล็ก (Magnetic Card)

ข้อดี

1. รายการต้นทุนต่อบัตรต่ำกว่า โดยมีต้นทุนต่อบัตรประมาณ 28 บาท
2. เป็นบัตรที่สามารถใช้ในการพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคลของผู้ถือบัตรได้อย่างชัดเจน และเป็นที่ยอมรับในสังคมทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน
3. ข้อมูลตัวบัตรและบนแถบแม่เหล็ก สามารถใช้เป็นกุญแจ(KEY) เข้าสู่ระบบบริการประชาชนแบบอิเล็กทรอนิกส์ ในลักษณะของการบริการแบบ On-Line
4. การเก็บข้อมูลในแถบแม่เหล็กจะเก็บเฉพาะรายการที่มีความจำเป็น ไม่ทำให้เกิดข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลบนบัตร(Data Security) และการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของเจ้าของบัตร

ข้อเสีย

1. เก็บข้อมูลบนบัตรได้น้อยกว่าบัตร Smart Card หากใช้ในลักษณะ Off-Line (อ่านได้เฉพาะข้อมูลบนตัวบัตร ไม่มีการเชื่อมโยง Network เข้ากับฐานข้อมูล)
2. ไม่สามารถใช้งานด้าน E-Purse Digital Signature ในลักษณะ Off-Line ได้

บัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card)

ข้อดี

1. สามารถใช้ในการพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคลได้ เช่นเดียวกับบัตรแบบแถบแม่เหล็ก แต่เก็บข้อมูลเพื่อใช้งานในลักษณะของ Off-Line ได้ดีกว่า เช่น
  - การลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์
  - การพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคลด้วยลักษณะลายพิมพ์นิ้วมือในระบบ Off-Line โดยเปรียบเทียบข้อมูลบนบัตรกับข้อมูลผู้ถือบัตร
2. สามารถนำไปใช้ในภาคเอกชน ภาคการเงิน ในลักษณะของบัตรเงินสดได้ (E-Cash)
3. สามารถเก็บสำเนาข้อมูลจากระบบฐานข้อมูล เพื่อใช้ในกรณีเกิดปัญหาด้านการสื่อสารในลักษณะ Off-Line ได้มากกว่าบัตรแบบแถบแม่เหล็ก แต่ควรเป็นข้อมูลที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก (Static Data) เนื่องจากต้องมีการปรับปรุงข้อมูลตลอดเวลา หากข้อมูลใน Chip ไม่ตรงกับฐานข้อมูลก็จะไม่สามารถดำเนินการได้ และต้องกลับไปอ้างอิงกับฐานข้อมูลหลัก (ต้นฉบับ)

ข้อเสีย

1. ราคาต้นทุนต่อบิตสูงกว่าบัตรแบบแถบแม่เหล็ก โดยมีต้นทุนประมาณ 122.46 บาทต่อบิต (32 K bytes)
2. การเก็บข้อมูลส่วนบุคคลไว้ในบัตรมาก อาจทำให้เกิดปัญหาของระบบรักษาความปลอดภัยของข้อมูลบนบัตร (Data Security) และการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูล
3. ถ้าเนาข้อมูลที่เก็บบนบัตรที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลจำเป็นต้องมีการปรับปรุงให้ทันสมัย อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องตรงกับฐานข้อมูล ซึ่งเป็นข้อมูลหลัก (ต้นฉบับ)
4. ต้องมีระบบพื้นฐานในการรองรับการใช้งานเป็นจำนวนมาก ซึ่งจำเป็นต้องลงทุนเป็นเงินงบประมาณจำนวนมาก ได้แก่ เครื่องอ่านบัตร ระบบคอมพิวเตอร์ที่รองรับการใช้บัตร
5. ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ เช่น การผลิตเวเฟอร์ที่นำมาทำเป็น IC Chip ระบบปฏิบัติการบนบัตร (Operating System) เป็นต้น ซึ่งอาจจะทำให้เกิดปัญหาของการบริหารจัดการและเงินงบประมาณในอนาคตได้

ผลประโยชน์การให้บริการพื้นฐานของบัตรประจำตัวประชาชน

1. ใช้แสดงตนเป็นบัตรที่ยอมรับทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และนานาชาติ
2. ใช้เลขประจำตัวประชาชนเพื่อเข้าสู่ระบบบริการแบบเครือข่ายของภาครัฐและเอกชนในสาขาต่าง ๆ (One Number Multi Services : ONMS)
3. ใช้แทนบัตรสมาชิก และทะเบียนเกี่ยวกับบุคคลประเภทต่าง ๆ (Thailand Master Card / Master Key : TMEK)
4. ใช้เป็น ATM Card
5. เก็บข้อมูลส่วนตัวของผู้ถือบัตร
6. เก็บรหัส PKI, รหัสลายพิมพ์นิ้วมือ (Minutiae) ใช้ยืนยันตัวบุคคลเจ้าของบัตรโดยการเปรียบเทียบลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ถือบัตรกับรหัสลายพิมพ์นิ้วมือ (Minutiae) ในบัตร ซึ่งจะทำการปลอมแปลงบัตรประจำตัวประชาชนได้ยากมาก

ผลประโยชน์การใช้บัตรประจำตัวประชาชน

1. เป็นบัตรรับรองสิทธิประกันสังคมสำหรับผู้มีสิทธิตามกฎหมายในสิทธิประกันสังคม ใช้แสดงตนในการใช้สิทธิประกันสังคม, ใช้เก็บข้อมูลเงินสะสมในกองทุนประกัน
2. เป็นบัตรประกันสุขภาพ สำหรับผู้มีสิทธิตามกฎหมายในสิทธิประกันสุขภาพ ใช้แสดงตนในการใช้สิทธิประกันสุขภาพ, ใช้เก็บประวัติการรักษาพยาบาล
3. เป็นบัตรเกษตรกรเก็บข้อมูลอาชีพการเกษตร, พื้นที่ทำการเกษตร, ผลผลิต และสมาชิกสหกรณ์

4. เป็นบัตรประจำตัวข้าราชการ ใช้แสดงตน ตำแหน่ง และหน่วยงานราชการที่สังกัด
5. เป็นใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ ใช้แสดงการได้รับอนุญาตให้ขับขี่รถยนต์ประเภทใด
บันทึกประวัติการทำผิดกฎจราจร
6. เป็นบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ (E-Purse) โดยนำบัตรไปเปิดบริการจากผู้ให้บริการที่
ได้รับอนุญาตใช้ในการเติมเงินผ่านเครื่องเติมเงิน, ชำระค่าสินค้า และหรือบริการ, ตรวจสอบ
จำนวนเงินคงเหลือ , บัตรสมาชิกสะสมคะแนน
7. เป็นบัตรใช้บริการธนาคาร ทั้งด้านเงินฝาก เงินถอน และเงินโอน
8. เป็นบัตรแสดงตนตามมาตรฐานนานาชาติ
9. ใช้ร่วมกับบริการที่เป็นมาตรฐานสากล

ผลประโยชน์ที่ได้จากการพัฒนาบัตรประจำตัวประชาชน

1. ประเทศไทยได้มีโครงสร้างพื้นฐานของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ กระจาย
ออกไป ทั่วทุกพื้นที่อำเภอ/กิ่งอำเภอ และเทศบาล ซึ่งจะช่วยให้สามารถส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี
สำหรับการบริการ การบริหารและการจัดการสมัยใหม่ ในการตอบสนองต่อความต้องการในการ
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถปรับใช้ระบบคอมพิวเตอร์และ
ระบบสื่อสารในโครงการมาใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายของรัฐบาล
2. ประเทศไทยมีระบบทะเบียนฐานข้อมูลทะเบียนกลางและระบบประมวลผลที่
ทันสมัย ครบถ้วน สมบูรณ์ ด้วยกระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็น
พื้นฐานในการพัฒนาระบบการให้บริการด้านต่าง ๆ ของทุกหน่วยงานภาครัฐ ให้แก่ประชาชนด้วย
ความสะดวกรวดเร็วและถูกต้อง
3. รัฐบาลสามารถจัดสรรและกระจายระบบให้บริการพื้นฐานของสำนักทะเบียนทุก
แห่งได้อย่างทั่วถึงและมีความทันสมัย สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินชีวิตของคนไทย
4. ประชาชนคนไทยทุกคนได้รับบริการจากภาครัฐที่เท่าเทียมกัน โดยสามารถขอทำ
บัตรได้ที่สำนักทะเบียนอำเภอ/ท้องถิ่นทุกแห่งทั่วประเทศ ได้รับบัตรประจำตัวประชาชนแบบ
อเนกประสงค์เป็นมาตรฐานเดียวกัน
5. ป้องกันการทุจริตปลอมแปลงบัตรและการสวมทำบัตร ด้วยระบบรักษาความ
ปลอดภัยของตัวบัตรและการตรวจสอบเปรียบเทียบลายพิมพ์นิ้วมือ ซึ่งมีผลด้านความมั่นคง
ป้องกันไม่ให้คนที่ไม่ใช่สัญชาติไทยสวมตนเป็นคนไทย และมีบัตรประจำตัวประชาชนของคน
ไทย

6. ประชาชนมีความสะดวกและปลอดภัยในการใช้งานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีรหัสส่วนบุคคล (Pin Code) ใช้ในการรับส่ง Email และปลอดภัยในการใช้งานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อจัดทำธุรกรรมกับภาครัฐ (E-Government) ภาคเอกชน (E-Business) หรือรับส่ง E-mail ที่มีผลผูกพันผู้รับและผู้ส่ง ที่ต้องการความปลอดภัยเป็นพิเศษสามารถใช้บริการตรวจสอบเปรียบเทียบลายพิมพ์นิ้วมือที่เก็บอยู่ ณ สำนักทะเบียนกลาง เพื่อยืนยันตัวตนบุคคลได้

7. หน่วยงานภาครัฐสามารถร่วมใช้ประโยชน์ จากฐานข้อมูลทะเบียนกลางที่สมบูรณ์ครบถ้วน ช่วยเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการให้กับทุกกระทรวงและหน่วยงาน นอกจากนี้ ยังช่วยอำนวยความสะดวก รวดเร็ว ในการพิจารณาสิทธิและข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน ในการให้แก่ทุกหน่วยงานทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

8. ช่วยเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้กับหน่วยงาน องค์กรอิสระ และองค์กรต่าง ๆ ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การป้องกันและปราบปรามการทุจริต การรักษาความมั่นคงของประเทศ การช่วยเหลือปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เป็นต้น

นโยบายเกี่ยวกับการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลนโยบาย เกี่ยวกับการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ซึ่งเป็นมติคณะรัฐมนตรี ตั้งแต่เริ่มมีนโยบายดังกล่าวจนถึงปัจจุบัน ดังนี้

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2538 ได้อนุมัติให้กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ดำเนินงานโครงการจัดทำระบบให้บริการประชาชนทางด้านการทะเบียนและบัตรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ณ สำนักทะเบียนพร้อมการจัดทำระบบข้อมูลข่าวสารเพื่อการบริหารงาน ทำให้ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่อำเภอ กิ่งอำเภอ เขตเทศบาลใน 9 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร ชลบุรี นครราชสีมา อุรธานี เชียงใหม่ พิษณุโลก นครปฐม สุราษฎร์ธานีและจังหวัดสงขลา จำนวน 211 สำนักทะเบียน สามารถได้รับบริการ ณ สำนักทะเบียนด้วยความสะดวก รวดเร็ว และได้รับบัตรประจำตัวประชาชนแบบใหม่ (บัตรพลาสติกที่มีข้อมูลรายการเจ้าของบัตรเก็บไว้ในแถบแม่เหล็กบนบัตร) ในทันทีที่ไปขอทำบัตร

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 เห็นชอบในหลักการโครงการขยายการจัดทำระบบให้บริการประชาชนทางด้านการทะเบียนและบัตรแบบใหม่ ตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ แต่เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างส่วนราชการต่าง ๆ ซึ่งอาจทำให้เกิดความประหยัด และได้ขอข้อมูลประชากรที่ครบถ้วน จึงให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม ชะลอ

โครงการที่จะใช้งบประมาณในการออกบัตรอิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่าง ๆ ไว้ก่อน และมีความเป็นไปได้เพียงใดที่จะให้ประชาชน 1 คน มีบัตรประจำตัวเพียงใบเดียวสามารถใช้แสดงตนและติดต่อราชการได้ทุกประเภท โดยกระทรวง ทบวง กรม สามารถใช้เครือข่ายร่วมกันแต่แยกฐานข้อมูล ทั้งนี้ จะดำเนินการไปในคราวเดียวกันหรือดำเนินการเป็นระยะ ๆ และประเภทของบัตรควรใช้เทคโนโลยีระดับใด ใช้บัตรที่มีความจุมาก (Smart Card) ตั้งแต่ต้นหรือเริ่มต้นด้วยบัตรที่ใช้แถบแม่เหล็ก แล้วยกระดับเป็นบัตรที่มีความจุมากขึ้นในภายหลัง โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าและการประหยัดงบประมาณโดยรวม รวมทั้งการใช้ระบบความปลอดภัยของข้อมูล และการป้องกันการปลอมแปลงบัตร

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2545 เห็นชอบร่างแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย พ.ศ. 2545 – 2549 ให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐทุกแห่ง ซึ่งมีแผนหรือกำลังเตรียมการจัดทำบัตรประจำตัว และบัตร Smart Card ให้แก่ประชาชน จัดส่งข้อมูล/แผนงานในเรื่องดังกล่าว ไปยังสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ เพื่อเป็นศูนย์กลางรวบรวม และบูรณาการให้มีความสอดคล้องในทางปฏิบัติ มาตรฐานข้อมูล และมาตรฐานกลางของระบบการอ่าน ที่สามารถใช้บัตรเดียวเก็บข้อมูลร่วมกันได้หลายหน่วยงาน กับให้สำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักดำเนินงาน เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการเก็บข้อมูลสำรวจที่ลงไปถึงท้องถิ่น

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2546 เห็นชอบให้ส่วนราชการที่มีความจำเป็นที่จะต้องออกบัตรเพื่อใช้แสดงตนหรือเพื่อใช้ในการรับบริการจากภาครัฐ เพื่อกำหนดทิศทางและให้ได้ข้อมูลชัดเจน โดยให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งที่ต้องออกบัตรให้กับประชาชนเริ่มต้นด้วยการใช้เลขบัตรประจำตัวประชาชน 13 หลัก เพื่อให้สามารถใช้เป็นข้อมูลทะเบียนบุคคล (Identify) ของกระทรวงมหาดไทยแล้ว บัตรประจำตัวประชาชนในอนาคตจะยังคงใช้แบบแถบแม่เหล็กซึ่งอาจต้องให้ประชาชนยังคงมีบัตรต่าง ๆ หลายใบ หรือจะพัฒนาไปสู่บัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ซึ่งประชาชนจะมีบัตรเพียงใบเดียว โดยอาจทำเป็นระยะ ๆ หรือจัดกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่ม ๆ ทั้งนี้ ให้พิจารณาความคุ้มค่าทางเทคโนโลยีและค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้น

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2546 รับทราบข้อสรุปเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชนในอนาคตว่า ควรจะเป็นแบบ Smart Card โดยสรุปเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

(1) หลักการสำคัญในการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน ไม่ว่าจะ เป็นแบบแถบแม่เหล็กหรือแบบ Smart Card คือ ความสะดวก และมาตรฐานของระบบข้อมูล โดยกำหนดให้หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ใช้เลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก เป็นเลขมาตรฐานกลาง

(2) การออกบัตรประจำตัวประชาชนในขั้นนี้ ควรออกเป็นบัตรประจำตัวประชาชน พื้นฐานแบบแถบแม่เหล็กให้ครบทุกสำนักทะเบียนเป็นบริการที่เท่าเทียมกัน

(3) การพัฒนาบัตรประจำตัวประชาชนแบบแถบแม่เหล็กเป็นแบบ Smart Card ต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการสูง และต้องมีการเตรียมการในเรื่องข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ และระบบการใช้งาน

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546 รับทราบข้อสรุปเกี่ยวกับการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบ Smart Card ดังนี้

(1) การจัดตั้ง One Stop Service ของสำนักทะเบียน 1,077 แห่ง และการสร้างความพร้อมของสำนักทะเบียนดังกล่าวให้ดำเนินการต่อไปได้ โดยกระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบไปก่อน

(2) การจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบ Smart Card ให้เริ่มตั้งแต่บัดนี้กับทุกหน่วยงาน โดยคณะกรรมการดำเนินการโครงการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์รับผิดชอบในด้านนโยบาย ร่วมกับคณะกรรมการบูรณาการและปฏิรูประบบการทะเบียนแห่งชาติ รับผิดชอบในการบริหารงาน

(3) ในช่วงต่อของการเปลี่ยนแปลงให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการจัดทำบัตรประชาชนแบบแถบแม่เหล็ก โดยใช้ตัวเลข 13 หลักไปก่อน เมื่อการดำเนินการในข้อ (2) เริ่มดำเนินการให้เปลี่ยนเป็นบัตรประชาชนแบบ Smart Card ต่อไป

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2546 เห็นชอบแนวทางดำเนินโครงการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอนกประสงค์ (Smart Card) ซึ่งยังไม่ถึงหน้าเท่าที่ควร โดยแนวทางหนึ่งที่น่าจะดำเนินการให้เรื่องนี้ขับเคลื่อนไปได้ คือ ให้นำหน่วยงานที่มีความพร้อมจะออกบัตรดำเนินการไปก่อน โดยใช้ฐานข้อมูล (platform) ร่วมกัน มีการจัดรูปแบบการเก็บข้อมูล (format) เดียวกัน และใช้เลขประจำตัว 13 หลัก ซึ่งเป็นข้อมูลบุคคลตามทะเบียนราษฎรของกระทรวงมหาดไทยเป็นพื้นฐานของบัตร สำหรับกรณีขี้อมูลของหน่วยงานอื่น ๆ ให้กำหนดต่อกันไปโดยลำดับและเว้นที่ว่าง (field) เพื่อเก็บข้อมูลของหน่วยงานนั้นไว้ให้เพียงพอ และในระยะต่อไป เมื่อทุกหน่วยงานมีความพร้อมและสามารถเชื่อมโยงฐานข้อมูลร่วมกันได้ ก็สามารถปรับข้อมูลในบัตรให้ครบถ้วนสมบูรณ์ในบัตรเดียวได้

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 เห็นชอบในหลักการการจัดทำบัตร Smart Card ต้องเริ่มต้นโดยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนของกระทรวงมหาดไทยเป็นบัตรหลัก เพื่อให้ทราบข้อมูลประชากรตามทะเบียนราษฎรที่ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน ส่วนข้อมูลของส่วนราชการ/หน่วยงานอื่น ๆ ก็สามารถนำมาเชื่อมโยงและเพิ่มเติมข้อมูลต่าง ๆ ลง

ในบัตรประชาชนของกระทรวงมหาดไทยได้เมื่อมีความพร้อม โดยให้กระทรวงมหาดไทยรับแนวทางดังกล่าวไปเตรียมการวางแผนและดำเนินการจัดทำบัตร Smart Card ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้พิจารณาอายุของบัตรประชาชนที่ปัจจุบันกำหนดไว้ 6 ปี ด้วยว่า ควรจะขยายระยะเวลาให้ยาวกว่านี้ เพื่อประหยัดงบประมาณที่จะใช้ในการออกบัตรใหม่ และพิจารณาดำเนินการแก้ไขข้อกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนทุกคนต้องมีบัตรประจำตัวประชาชนตั้งแต่เกิดด้วย

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2546 เห็นชอบให้มีการเร่งรัดการดำเนินการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ที่ใช้เลขประจำตัว 13 หลัก ซึ่งเป็นฐานข้อมูลบุคคลตามทะเบียนราษฎรของกระทรวงมหาดไทย เป็นฐานของบัตรให้แล้วเสร็จโดยเร็ว โดยให้สามารถเพิ่มเติมกรณี (index) บ่งชี้ข้อมูลของหน่วยงานอื่น ๆ เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2546 มอบหมายให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นผู้จัดทำบัตร Smart Card (บัตรเปล่า) และให้กรมการปกครองเป็นผู้ออกบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ให้กับประชาชน

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2546 เห็นชอบให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นศูนย์กลางในการจัดทำและบริหารจัดการจ่ายบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะต้องใช้บัตรประจำตัว เพื่อให้เป็นรูปแบบเดียวกัน พร้อมทั้งการจัดทำระบบข้อมูลข่าวสารเพื่อการบริหารงานเฉพาะในส่วนที่เดิมกำหนดให้การให้บริการประชาชนด้านการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน ให้ใช้วิธีการพิสูจน์ยืนยันตัวตนบุคคล โดยการตรวจสอบลายพิมพ์นิ้วมือ เพื่อให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการจัดเก็บลายพิมพ์นิ้วมือประกอบการจัดทำบัตรประชาชนแบบใหม่ต่อไปได้

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2547 รับทราบตามที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รายงานผลการดำเนินโครงการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ในส่วนของการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะของวัสดุตัวบัตรฯ ดังนี้

- (1) มีคุณสมบัติตามมาตรฐานสากล
- (2) มีอายุการใช้งานไม่ต่ำกว่า 10 ปี
- (3) วัสดุในการใช้ผลิตบัตรเป็นชนิด Polyethylene Terephthalate (PET)
- (4) สอดคล้องกับมาตรฐาน Java Card 2.1.1 และ Global Platform 2.0.1 หรือสูงกว่า
- (5) มีการบรรจุข้อมูล Public Key Infrastructure (PKI) ในบัตรฯ

(6) ระบบปฏิบัติการในบัตรสนับสนุนการทำ Write-Protected เพื่อไม่ให้สามารถแก้ไขข้อมูลบัตรประจำตัวประชาชน โดยไม่ได้รับอนุญาต (และฝัง IC Chip ที่มีหน่วยความจำไม่ต่ำกว่า 32 Kbyte)

และเห็นชอบตามที่นายกรัฐมนตรีเสนอว่า บัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ซึ่งมีกำหนดจะนำออกใช้เป็นการนำร่องงวดแรก 10,000 บัตร ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2547 และ 1,000,000 บัตร ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2547 และภายในปี พ.ศ. 2547 จำนวนกว่า 10 ล้านบัตร นั้น ขอให้กระทรวงมหาดไทยประสานกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อเร่งนำออกใช้ก่อนกำหนดเวลาดังกล่าว โดยให้จัดลำดับกลุ่มคนที่จะออกบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ให้ ดังนี้

- (1) กลุ่มประชาชนที่ลงทะเบียนเพื่อแก้ปัญหาสังคมและความยากจน
- (2) กลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่ยากจนที่ขอทุนการศึกษา
- (3) กลุ่มประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ยะลา ปัตตานี
- (4) กลุ่มประชาชนในจังหวัดชายแดนอื่น ๆ และ
- (5) กลุ่มที่เหลือ ทั้งนี้ให้กระทรวงการคลัง กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงาน

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรับไปศึกษาถึงความเป็นไปได้ ที่จะใช้บัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ เป็นกรณีที่จะเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างข้อมูลของนักเรียน นักศึกษาที่ประสงค์จะกู้ยืมเงินไปใช้เพื่อการศึกษา กับฐานข้อมูลของกรมสรรพากร

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2547 เห็นชอบตามที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เสนอแผนการผลิตบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ที่จะต้องผลิตทั้งหมดจำนวน 64 ล้านใบ โดยใช้งบประมาณทั้งสิ้น 7,910 ล้านบาท จำนวนบัตรที่ผลิต ปี พ.ศ. 2547 จำนวน 12 ล้านใบ ปี พ.ศ. 2548 จำนวน 26 ล้านใบ และปี พ.ศ. 2549 จำนวน 26 ล้านใบ แผนการจัดส่งบัตรฯ เริ่มจัดส่งบัตรฯ ที่ผ่านกระบวนการ Pre-Personalization แล้ว ให้แก่สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เพื่อทำการ Personalization และออกบัตรให้แก่ประชาชน กำหนดวันจัดส่งสำหรับปี พ.ศ. 2547 จำนวน 12 ล้านใบ แบ่งออกเป็น 10,000 ใบ ภายในวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2547 จำนวน 1,000,000 ใบ ภายในวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 จำนวน 1,000,000 ใบ ภายในวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2547 จำนวน 1,990,000 ใบ ภายในวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2547 จำนวน 3,500,000 ใบ ภายในวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2547 จำนวน 3,500,000 ใบ ภายในวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2547 และจำนวน 1,000,000 ใบ ภายในวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2547 โดยให้เร่งประสานรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบบัตรประจำตัวฯ

ดังกล่าว เพื่อที่กระทรวงมหาดไทยจะได้ออกประกาศกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องต่อไป และให้เร่งรัดดำเนินการเสนอกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองและป้องกันสิทธิส่วนบุคคล

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2547 รับทราบตามที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รายงานผลการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลในชิป (Chip) ของบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดเก็บข้อมูล ดังนี้ กรมการปกครอง จัดเก็บข้อมูลตรงความจำเป็นพื้นฐานที่กฎหมายกำหนด เพื่อเป็นโครงสร้างพื้นฐานยืนยันตัวตนบุคคลเข้าสู่บริการของภาครัฐ หรือเอกชน จำนวน 32 รายการ และเพิ่มเติมข้อมูลกลุ่มประชาชนที่ลงทะเบียนเพื่อแก้ปัญหาสังคมและความยากจน จำนวน 6 รายการ กรมสรรพากรไม่มีข้อมูลที่ต้องจัดเก็บในชิปของบัตรฯ ใช้เฉพาะหมายเลขประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์เป็นฐานข้อมูลเพื่อการจัดเก็บภาษี สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติจัดเก็บข้อมูลในชิปของบัตรฯ แบ่งข้อมูลเป็น 3 ส่วน คือ ข้อมูลสถานพยาบาลและสิทธิ์ ข้อมูลรายการแพทย์และหัตถ์เลือด และข้อมูลประวัติการใช้บริการ จำนวน 15 รายการ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน จัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับข้าราชการพลเรือนประมาณ 390,000 คน จำนวน 16 รายการ ส่วนข้าราชการประเภทอื่นจะดำเนินการในลำดับต่อไป สำนักงานประกันสังคม มีข้อมูลที่จัดเก็บในชิปของบัตรฯ จำนวน 13 รายการ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร การจัดเก็บข้อมูลในชิปของบัตรฯ อยู่ในขั้นการจัดเตรียมข้อมูล ซึ่งมีจำนวน 5 รายการ

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2549 นายกรัฐมนตรีมีข้อสั่งการเกี่ยวกับการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) แทนบัตรประชาชนแบบเก่าที่ใช้อยู่เดิมให้แก่ประชาชนได้อย่างครบถ้วน แต่การดำเนินการจัดทำบัตรประจำตัวดังกล่าว ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้จัดหาไว้แล้วจำนวน 12 ล้านใบยังมีความล่าช้า จึงขอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรับไปเร่งรัดติดตามการดำเนินการเรื่องนี้ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำบัตรให้แก่ประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) ซึ่งจะเป็นประโยชน์โดยตรงในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ดังกล่าว

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2549 เห็นชอบในการกำหนดให้ผู้ประกันตนที่มีบัตรประจำตัวประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชน ให้ใช้บัตรประจำตัวประชาชนเป็นบัตรประกันสังคม สำหรับผู้ประกันตนที่เป็นคนต่างด้าว ให้ใช้บัตรประกันสังคมตามแบบที่กำหนด และกำหนดให้บัตรประกันสังคมที่ได้ออกก่อนกฎกระทรวงใช้บังคับให้ใช้ได้ต่อไป จนกว่าบัตรประกันสังคมจะหมดอายุ

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2549 รับทราบตามที่กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการปกครอง รายงานผลการดำเนินการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์

(Smart Card) ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 มีบุคคลมาแสดงตนขอทำบัตร จัดเก็บข้อมูลทางทะเบียน และบัตรประจำตัวประชาชน ถ่ายรูป และออกไปรับคำขอมีบัตร (บ.ป.2) แล้ว จำนวน 969,618 คน โดยมีบุคคลที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ยังมีได้มาแสดงตนขอทำบัตร จำนวน 208,434 คน ซึ่งกรมการปกครองได้แจ้งให้ สำนักทะเบียนที่เกี่ยวข้องตรวจสอบและเร่งรัดการจัดทำบัตรให้แก่ประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้แล้วเสร็จเรียบร้อยแล้ว ภายในวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2549 สำหรับการดำเนินการในระยะต่อไป กรมการปกครอง ได้กำหนดแผนการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ให้แก่คนไทยทุกคนทั่วประเทศภายในปี พ.ศ. 2551 รวมทั้งสิ้น 65 ล้านบัตร โดยแบ่งระบบปฏิบัติการออกเป็น 2 ระบบ ดังนี้

ระบบปฏิบัติการที่ 1 : ระบบปฏิบัติการประจำที่ 1,077 สำนักทะเบียน โดยให้อำเภอ กิ่งอำเภอ เขต และเทศบาล ปรับระบบ และขยายเวลาการให้บริการจัดทำบัตรของสำนักทะเบียนต่าง ๆ ทั่วประเทศ ให้บริการทั้งในเวลาราชการ และนอกเวลาราชการ กำหนดอัตราการผลิตบัตรเฉลี่ยวันละ 80 บัตร/สำนักทะเบียน

ระบบปฏิบัติการที่ 2 : ระบบปฏิบัติการเคลื่อนที่ Mobile Unit จำนวน 100 ชุดปฏิบัติการ ซึ่งกำหนดเป้าหมายอัตราการผลิตระบบปฏิบัติการละ 200 บัตร/วัน

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 รับทราบตามที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รายงานผลการพิจารณาการใช้ Radio Frequency Identification : RFID กับบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) โดยที่ประชุมคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อพิจารณาการใช้ RFID ณ ดิกไทยคู่ฟ้า ทำเนียบรัฐบาล เมื่อวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2549 ได้พิจารณาเห็นควรดำเนินการจัดซื้อบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ในงวดต่อไปจำนวน 13 ล้านบัตร ในปี พ.ศ. 2549 และอีก 26 ล้านบัตร ในปี พ.ศ. 2550 สำหรับประเด็นที่ให้มีการจัดตั้งคณะทำงานศึกษาลักษณะบริการภาครัฐที่เหมาะสมต่อการใช้งานเทคโนโลยีอาร์เอฟไอดี และดำเนินเป็นโครงการนำร่องก่อนใช้งานทั่วไป

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2549 อนุมัติตามความเห็นของสำนักงานงบประมาณ เกี่ยวกับงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อการดำเนินการตามแผนการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ของกระทรวงมหาดไทย ในวงเงินไม่เกิน 1,154.095 ล้านบาท แยกเป็นปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 วงเงิน 443.917 ล้านบาท ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 วงเงิน 436.968 ล้านบาท ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 วงเงิน 216.968 ล้านบาท และปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 วงเงิน 52.242 ล้านบาท ทั้งนี้ให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาปรับแผนการปฏิบัติงาน และแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2549 ให้เหมาะสมสอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง

และกับวงเงินงบประมาณที่ได้รับ และขอตกลงในรายละเอียดกับสำนักงานงบประมาณก่อนดำเนินการต่อไป โดยให้เร่งรัดการดำเนินการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ จำนวน 12 ล้านใบ ให้แล้วเสร็จภายในเดือนกันยายน พ.ศ. 2549

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2549 รับทราบเกี่ยวกับโครงการบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ให้กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงศึกษาธิการเร่งดำเนินการในส่วนของการจัดทำบัตรให้กับนักเรียน นักศึกษา ที่ได้รับทุนการศึกษา สำหรับโครงการกฎหมายรัฐธรรมนูญทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้ NECTEC ประสานกับกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ดำเนินการออกกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกักรัฐธรรมนูญทางอิเล็กทรอนิกส์และโครงการบริการประชาชนด้านสาธารณสุข โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Tele-Medicine) กระทรวงสาธารณสุขได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินโครงการพัฒนาระบบสารสนเทศสาธารณสุข (e-Health) โครงการสาธารณสุขโทรคมนาคมสู่ถิ่นกันดาร และโครงการพัฒนาเครือข่ายเพื่อใช้บัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) แทนบัตรทองใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2549 มีมติเกี่ยวกับการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนที่ออกด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (แบบเดิม-แบบแถบแม่เหล็ก) ทดแทนบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) โดยให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารรับไปพิจารณาดำเนินการให้เกิดความชัดเจนภายในเวลา 1 สัปดาห์ พร้อม IC Chip โดยวิธีพิเศษ เพื่อส่งมอบให้กระทรวงมหาดไทยไปใช้ดำเนินงานต่อไปภายในเดือนกันยายน พ.ศ. 2549 หรือไม่ หากยืนยันว่าสามารถทำได้ให้เร่งรัดดำเนินการโดยเร็วต่อไป แต่หากไม่สามารถดำเนินการได้ ให้แจ้งกระทรวงมหาดไทยทราบ

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 รับทราบตามที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รายงานผลการประชุมร่วมกับกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2549 โดยที่ประชุมได้มีการพิจารณาเงื่อนไขต่าง ๆ ของผู้ยื่นข้อเสนอราคาและระยะเวลาการส่งมอบบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ได้ข้อสรุปว่า เนื่องจากกระทรวงมหาดไทยมีความจำเป็นต้องออกบัตรประจำตัวประชาชนตามกฎหมาย ในขณะที่สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ได้มีการสำรองบัตรประจำตัวประชาชนแบบแถบแม่เหล็กคงเหลือไว้เพียง 3 แสนใบ ซึ่งอาจจะไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ดังนั้น จึงเห็นควรให้กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบดำเนินการซื้อบัตรประจำตัว ที่ออกด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (แบบเดิม-แบบแถบแม่เหล็ก) จำนวน 1.5 ล้านใบ แทนการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบ

อเนกประสงค์ (Smart Card) โดยค่าใช้จ่ายเพื่อการดังกล่าวให้เบิกจ่ายจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 ของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2549 อนุมัติและให้ดำเนินการตามความเห็นของกระทรวงมหาดไทย เกี่ยวกับการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) โดยให้กรมการปกครองจัดซื้อบัตรเปล่าแบบแถบแม่เหล็กเพิ่มเติม ด้วยวิธีการจัดซื้อที่เหมาะสมและสามารถส่งมอบวัสดุได้ทันตามระยะเวลาที่ต้องการใช้บัตร (เดือนธันวาคม พ.ศ. 2549) และมีจำนวนตามความจำเป็น จนกว่ากระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจะสามารถส่งมอบบัตรเปล่าพร้อม IC Chip ให้แก่กระทรวงมหาดไทยได้ โดยปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสตูด พ.ศ. 2535 และให้ใช้จ่ายจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 ของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อย่างใกล้ชิดต่อไป และให้รับความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณาความพร้อม และพัฒนาขีดความสามารถของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่อยู่ในความรับผิดชอบ เพื่อให้สามารถรองรับการให้บริการของรัฐผ่านบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนผู้ใช้บริการ รวมทั้งให้กระทรวงมหาดไทยตรวจสอบเกี่ยวกับการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลบุคคลที่บรรจุในบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ให้เป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 หากจำเป็นต้องออกระเบียบหรือข้อบังคับใด ๆ ให้ดำเนินการด้วย

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2550 อนุมัติหลักการตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอร่างกฎกระทรวง ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. 2526 มีสาระสำคัญคือ กำหนดวิธีการพิมพ์ลายนิ้วมือในการขอมีบัตร ขอมีบัตรใหม่ หรือขอเปลี่ยนบัตรประจำตัวประชาชน และปรับปรุงแบบบัตร สี ลักษณะ รายการ รวมทั้งรายละเอียดของบัตรประจำตัวประชาชนที่ออกด้วยระบบคอมพิวเตอร์แบบอเนกประสงค์ให้ถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น

จากมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว ที่รัฐบาลได้เริ่มดำเนินงาน โครงการจัดทำระบบให้บริการประชาชนทางด้านการทะเบียนและบัตรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ แล้วพัฒนามาเป็นนโยบายการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ของรัฐบาล ซึ่งเป็นนโยบายที่มีลักษณะ ดังนี้

1. การกำหนดนโยบายการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์เป็นนโยบายระดับชาติ (National Policy) ซึ่งเป็นนโยบายที่รัฐบาลกำหนดขึ้นเพื่อให้ประชาชนทั้ง

ประเทศ ใช้บัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) เพื่อให้การพัฒนาบัตรประจำตัวประชาชนตามกระแสเทคโนโลยีสารสนเทศ การบริหารจัดการสมัยใหม่ ซึ่งจะต้องมีความรวดเร็ว สะดวก และมีฐานข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกต้องของประชาชน ในการติดต่อธุรกรรมต่างๆ กับภาครัฐ ภาคเอกชน และนานาชาติ นอกจากนี้ ยังเป็นนโยบายการบริหาร (Administrative Policy) ของกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่จะต้องกำหนดนโยบายกระทรวงให้ปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล และเป็นนโยบายเฉพาะกิจ (Specific Policy) ของกรมการปกครอง ที่จะต้องกำหนดนโยบายระดับหน่วยงานให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวง และนโยบายของรัฐบาล

2. การกำหนดนโยบายการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ เป็นนโยบายที่มุ่งสนองประโยชน์ให้กับประชาชนโดยส่วนรวม เพื่อให้ประชาชนทุกคนได้ใช้บัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) รวมทั้งมีฐานข้อมูลส่วนบุคคลเป็นรหัสข้อมูลเดียวกันทุกหน่วยงานที่ออกบัตรประจำตัว

3. การกำหนดนโยบายการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ ไม่ได้กำหนดนโยบายขึ้นจากข้อมูลที่เป็นจริง โดยใช้ความคิดเห็นของรัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบาย และไม่ได้สำรวจความคิดเห็น ข้อเสนอแนะหรือปฏิกิริยาต่างๆ จากประชาชน มาร่วมพิจารณาในการกำหนดนโยบาย

4. การกำหนดนโยบายการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ เป็นนโยบายที่ครอบคลุมไปถึงสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีการกำหนดเป้าประสงค์ของการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ให้กับประชาชนทั้ง 64 ล้านคน การกำหนดรหัสข้อมูลของประชาชนโดยใช้รหัส 13 หลัก ทุกหน่วยงานที่ออกบัตร เพื่อจะได้มีฐานข้อมูลของประชาชนที่ใช้รหัสเดียวกัน และการป้องกันการเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาตในอนาคตด้วย

5. การดำเนินนโยบายการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ ถึงแม้ว่าจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหน่วยงานที่ปฏิบัติงานการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน แต่ไม่สามารถบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานได้ เนื่องจากมีความล่าช้าในการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน (บัตรเปล่า) ทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามเป้าประสงค์ ที่จะให้ประชาชนจำนวน 64 ล้านคน มีบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ในปี พ.ศ. 2550 ได้

6. การดำเนินนโยบายการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ เป็นนโยบายที่อยู่ภายในขอบเขตของวัตถุประสงค์ในการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน และมีความยืดหยุ่น สามารถที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งไม่สามารถจัดหาบัตรเปล่าได้ทันต่อการบริการประชาชน รัฐบาลจึงมีนโยบายให้จัดหาบัตรแถบแม่เหล็กเพื่อบริการประชาชน

แทนบัตรแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนที่จะมาใช้บริการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน

โครงการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์

แผนทิศทางการพัฒนาการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ มีหลักการของโครงการ และวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. หลักการของโครงการ

1.1 ให้กระทรวงมหาดไทย ขยายการจัดทำระบบการบริหารบริการประชาชนทางด้านทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์เพิ่มเป็นจำนวน 572 แห่ง ให้ครอบคลุมทั่วประเทศ ตาม “โครงการขยายการจัดทำระบบให้บริการประชาชนทางด้านทะเบียนราษฎรแบบใหม่” เพื่อเป็นฐานข้อมูลหลัก และใช้เป็นสถานที่ในการออกบัตรประจำตัวประชาชน

1.2 ให้กระทรวงมหาดไทย โดยสำนักบริหารการทะเบียน เพิ่มระบบการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบใหม่ ณ สำนักทะเบียนอำเภอ/ท้องถิ่น เพิ่มเป็นจำนวน 866 แห่ง ให้ประชาชนที่ต้องการขอทำบัตรแบบแถบแม่เหล็ก ณ สำนักทะเบียนอำเภอ/ท้องถิ่น ทั่วประเทศ ได้รับบัตรประจำตัวประชาชนแบบใหม่ในวันที่ไปขอรับบริการ

1.3 ออกบัตรประจำตัวประชาชนแบบใหม่ให้กับประชาชนทุกประเภท ทั้งคนไทย และคนต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยออกบัตรเฉลี่ยปีละ 10 ล้านบัตร บัตรของบุคคลที่อายุต่ำกว่า 15 ปี จะออกบัตรที่เรียกว่า “บัตรทะเบียนคน” โดยบัตรจะหมดอายุใน 6 ปี และการออกบัตรจะครอบคลุมกรณีต่าง ๆ ดังนี้

- (1) การออกบัตรครั้งแรก
- (2) บัตรชำรุด หรือสูญหาย
- (3) มีการเปลี่ยนแปลงรายการที่ปรากฏบนบัตร
- (4) บัตรหมดอายุ

1.4 จัดเก็บลายพิมพ์นิ้วมือของทุกคนที่มาทำบัตร และทำการเปรียบเทียบลายพิมพ์นิ้วมือ ในการพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคล เพื่อป้องกันการสวมตัวบุคคลเป็นคนไทย และมีบัตรประจำตัวประชาชนของคนไทย

1.5 บัตรประจำตัวประชาชนที่ออกให้จะต้องมีระบบความปลอดภัยที่ดียากต่อการปลอมแปลง และสามารถปรับใช้เป็นบัตร Smart Card ได้ภายหลัง

2. วิธีดำเนินการ

2.1 ดำเนินการจัดหาและติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน ณ สำนักทะเบียนอำเภอ/ท้องถิ่น จำนวน 866 แห่ง

2.2 จัดหาชุดทำบัตรประจำตัวประชาชนเคลื่อนที่ประจำ ณ ศูนย์ควบคุมระดับจังหวัด เพื่อออกไปจัดทำบัตร ณ สถานที่เป้าหมาย หรือสถานที่ที่มีผู้ร้องขอทำบัตรประจำตัวประชาชนเป็นจำนวนมาก

2.3 จัดหาและติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ ณ สำนักทะเบียนกลาง และศูนย์ควบคุมระดับจังหวัด เพื่อควบคุม สนับสนุน และเป็นฐานข้อมูลกลางในการจัดทำบัตร

2.4 ประสานหน่วยงานที่จะเข้าร่วมใช้บัตรประจำตัวประชาชน ร่วมกันพัฒนาระบบการสร้าง/ปรับปรุงฐานข้อมูลดัชนีกลางกลุ่มย่อยประเภทต่าง ๆ (Population Directory Subset (PDSS)) ซึ่งระบบการออกบัตรจะตรวจสอบ และนำข้อมูลใน PDSS ไปใช้ในการพิมพ์บัตร และเขียนข้อมูลลงในแถบแม่เหล็ก

2.5 กำหนดขั้นตอนการดำเนินการเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 จัดทำระบบให้บริการประชาชน ด้านการทะเบียนราษฎรด้วยระบบเชื่อมโยง (On-line) ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่อีก 572 สำนักทะเบียนทั่วประเทศ (ดำเนินการไปแล้ว 505 สำนักทะเบียน) เนื่องจากข้อมูลทะเบียนราษฎรเป็นข้อมูลหลักที่ใช้ในการออกบัตรประจำตัวประชาชน

ระยะที่ 2 จัดทำระบบการออกบัตรประจำตัวประชาชนแบบเชื่อมโยง (On-line) ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่อีก 866 สำนักทะเบียนทั่วประเทศ (ดำเนินการไปแล้วใน 9 จังหวัดรวม 211 สำนักทะเบียน) เพื่อให้ประชาชนสามารถได้รับบัตรภายใน 15 นาที เหมือนกันทั่วประเทศ และยังเป็นการป้องกันการทุจริตสวมตัวทำบัตร เนื่องจากสามารถตรวจสอบรายการประวัติทำบัตรได้ทั่วประเทศ

ระยะที่ 3 ปรับเปลี่ยนวัสดุที่ใช้ในการผลิตบัตร จากตัวบัตรเปล่าที่คาดแถบแม่เหล็ก (Magnetic Card) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการจัดเก็บข้อมูลตลอดจนการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล และเพิ่มเติมอุปกรณ์ในการอ่าน/เขียน Chip ในระบบการออกบัตร ที่มีอยู่เดิม จะให้ทุกสำนักทะเบียนทั่วประเทศ จำนวน 1,077 สำนักทะเบียน สามารถออกบัตรประจำตัวแบบ Smart Card ให้แก่ประชาชนทุกคนได้ภายใน 15 นาที

3. แผนดำเนินงาน

3.1 ติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ ณ สำนักงานทะเบียนอำเภอ/ท้องถิ่น จำนวน 866 แห่ง ศูนย์ควบคุมระบบจังหวัด 46 แห่ง และสำนักงานทะเบียนกลาง เพื่อให้สามารถเปิดบริการประชาชน ณ สำนักงานทะเบียนอำเภอ/ท้องถิ่นให้ครบทุกแห่งทั่วประเทศ โดยออกเป็นบัตรประจำตัวประชาชนแบบใหม่

3.2 สำนักบริหารการทะเบียน พัฒนาระบบประมวลผลร่วมกับหน่วยงานที่จะร่วมใช้บัตรจัดทำระบบสร้างและปรับปรุงฐานข้อมูลดัชนีกลางๆ (PDSS) รวมทั้งสนับสนุนให้หน่วยงานพัฒนาระบบการเรียกใช้ข้อมูล และการปรับปรุงข้อมูลตามความต้องการของหน่วยงานลงในแถบแม่เหล็กของบัตรประชาชนแบบใหม่

3.3 ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ โครงการขยายบริการทำบัตรแบบใหม่ ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ณ สำนักงานทะเบียนอำเภอ/ท้องถิ่น 1,077 แห่ง ทั่วประเทศ และบริการจัดทำบัตรนอกสถานที่ โดยชุดทำบัตรเคลื่อนที่ เพื่อสามารถจัดทำบัตรได้ตามเป้าหมายปีละ 10 ล้านบัตร

3.4 แผนการดำเนินงานแบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 (ปี พ.ศ. 2547)

(1) การยืนยันตัวบุคคลเพื่อเข้าสู่ระบบบริการแบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้บัตรและ Pin Code หรือบัตรและลายพิมพ์นิ้วมือ

(2) การลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระบบ E-Mail หรือการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์

(3) การตรวจคัดสำเนารายการทะเบียนบ้านและบัตรประจำตัวประชาชน ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อลดภาระการแสดงผลฐานในการติดต่อขอรับบริการทั้งภาครัฐและเอกชน

(4) การใช้บัตรเพื่อการลงทะเบียนประเภทต่าง ๆ ด้วยความสะดวกและรวดเร็ว และมีระดับความปลอดภัยสูง

(5) การใช้บัตรเพื่อขอรับบริการด้านสาธารณสุขตามโครงการ 30 บาท

(6) การใช้บัตรเพื่อขอรับบริการด้านประกันสังคม

(7) การใช้บัตรเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการรักษาความปลอดภัยระดับสูงของการเข้าถึงข้อมูล

(8) การใช้บัตรแทนบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(9) การใช้บัตรแทนบัตรบุคคลต่างด้าว หรือบัตรบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยประเภทต่าง ๆ

(10) การใช้บัตรแทนบัตร ATM ระยะแรก

(11) การใช้บัตรร่วมกับการบริการบน Web Site Khonthai.com

(12) การใช้บัตรร่วมกับการบริการบนตู้ MPM ระยะแรก

ระยะที่ 2 (ปี พ.ศ. 2548)

(1) การใช้บัตรเพื่อการย้ายที่อยู่โดยอัตโนมัติ

(2) การใช้บัตรเพื่อการลงประชามติหรือการเลือกตั้ง

(3) การใช้บัตรเป็นบัตรเงินสด บัตรเครดิตและบัตรเดบิต เพื่อจ่ายค่าบริการ

และสินค้าภายในประเทศ

(4) การใช้บัตรเพื่อขอรับบริการภาครัฐของหน่วยงานต่าง ๆ

(5) การใช้บัตรเพื่อขอรับบริการภาคเอกชนสาขาต่าง ๆ

(6) การใช้บัตรเป็นบัตรโทรศัพท์

(7) การใช้บัตรร่วมกับการบริการบนตู้ MPM ระยะที่ 2

ระยะที่ 3 (ปี พ.ศ. 2549)

(1) การใช้บัตรแทน Passport หรือ Borderpass

(2) การใช้บัตรแทนใบขับขี่รถยนต์ และจักรยานยนต์ส่วนบุคคล ทั้งในประเทศ

และต่างประเทศ

(3) การใช้บัตรเพื่อเป็นบัตรเครดิต, เดบิต และเงินสดในระดับสากล

(4) การใช้บัตรแทนบัตร ATM ระยะที่ 2

(5) การใช้บัตรร่วมกับการบริการบนตู้ MPM ระยะที่ 3

ระยะที่ 4 (ปี พ.ศ. 2550)

ทางเลือกในการใช้งานบัตรประจำตัวประชาชน Smart Card แบบ Dual Contract

(Contract and Contractless)

4. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

4.1 สำนักงานปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รับผิดชอบในการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนอเนกประสงค์ (Smart Card) พร้อมจัดทำระบบ Pre-Personalization จำนวน 64 ล้านใบ และจัดหาเครื่องอ่าน/เขียนบัตร จำนวน 36,000 เครื่อง พร้อมค่าลิขสิทธิ์ Matching on Card สำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

(1) กรมการปกครอง	จำนวน 19,379 เครื่อง
(2) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ	จำนวน 10,500 เครื่อง
(3) สำนักงานประกันสังคม	จำนวน 1,021 เครื่อง

(4) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	จำนวน	973 เครื่อง
(5) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน	จำนวน	250 เครื่อง
(6) กรมสรรพากร	จำนวน	2,000 เครื่อง
(7) สำรองไว้สำหรับหน่วยงานอื่นที่ต้องการ	จำนวน	1,877 เครื่อง

4.2 สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย รับผิดชอบดูแลฐานข้อมูลทะเบียนกลาง (ทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน) สร้างฐานข้อมูลดัชนีกลาง ประชาชนกลุ่มย่อยประเภทต่าง ๆ โดยการเชื่อมโยงข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐที่เข้าร่วมใช้บัตร สนับสนุนและควบคุมการให้บริการทำบัตรประจำตัวประชาชนของสำนักทะเบียนต่าง ๆ

4.3 สำนักทะเบียนอำเภอ/กิ่งอำเภอ/เขต/เทศบาล จำนวน 1,077 แห่ง ทั่วประเทศ รับผิดชอบการให้บริการประชาชนทุกคนที่มาขอทำบัตรประจำตัวประชาชน โดยทำหน้าที่เก็บภาพ ใบหน้า เก็บภาพลายพิมพ์นิ้วมือและทำการผลิตบัตรประจำตัวประชาชน ด้วยการนำข้อมูลบัตร ประจำตัวประชาชนจากฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร และในฐานข้อมูลดัชนีกลางฯ จากสำนักทะเบียนกลาง มาจัดพิมพ์บัตรและเขียนข้อมูลแถบแม่เหล็ก

5. การใช้งานของบัตรประชาชนแบบเนกประสงค์

5.1 สามารถถ่ายข้อมูลเกี่ยวกับประชาชนหลัก และกลุ่มย่อยประเภทต่าง ๆ จากฐานข้อมูลการจัดเก็บไว้ด้วยระบบคอมพิวเตอร์กลาง และหน่วยงานต่าง ๆ มาเก็บเป็นสำเนาใน Micro Chip ที่ติดอยู่บนบัตรประจำตัวประชาชนเพื่อการใช้งาน และเรียกดูได้ในระบบ Off-Line

5.2 สามารถถ่ายข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการยืนยันตัวตนบุคคล และลักษณะลายนิ้วมือที่จัดเก็บไว้ในระบบคอมพิวเตอร์กลางมาเก็บเป็นสำเนาไว้ใน Micro Chip ที่ติดอยู่บนบัตรประจำตัวประชาชน เพื่อการยืนยันตัวตนบุคคลแบบ Off-Line

5.3 สามารถถ่ายข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ PKI ที่จัดเก็บไว้ในระบบคอมพิวเตอร์กลางมาเก็บไว้ใน Micro Chip เพื่อใช้งานระบบรักษาความปลอดภัยในการเรียกดูข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ On-Line และการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบ Off-Line ในเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

5.4 สามารถใช้เป็นบัตรประจำตัวประชาชน ที่เป็นบัตรเติมเงินสดแบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Purse)

6. ระบบรักษาความปลอดภัยและป้องกันการปลอมแปลง

6.1 ระบบการผลิตตัวบัตร

- มี Security บนบัตรด้านหน้าและด้านหลัง
- มีการพิมพ์ตราสัญลักษณ์และระบบการป้องกันการปลอมแปลง
- การพิมพ์เลขรหัสควบคุมบัตรทุกใบ

6.2 มีกฎหมายรองรับและระบบตรวจสอบข้อมูลบุคคลที่พิมพ์ลงบนบัตร

- ถูกต้องตรงกับตัวบุคคลเจ้าของบัตรโดยตรวจสอบฐานข้อมูลและลายพิมพ์นิ้ว

มือ

- มีกฎหมายรองรับให้ดำเนินการ

- มีเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเป็นผู้ควบคุมในการอนุญาต หรือไม่อนุญาตให้กับ

บุคคลใด ๆ

6.3 Format ของรูปแบบบัตรและข้อความรวมทั้ง Security ของบัตรประเภทต่าง ๆ ถูกจัดเก็บและควบคุมไว้ที่ Server ส่วนกลาง เครื่องพิมพ์ที่มี Certificate เท่านั้น จึงจะ Load Format และพิมพ์บัตรตามรูปแบบที่ได้รับอนุญาตได้

6.4 Security ในการพิมพ์ข้อมูลบนตัวบัตร ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ว่าบัตรดังกล่าวผ่านการพิมพ์โดยระบบที่ถูกต้องหรือไม่

6.5 มีเทคนิคในการพิมพ์ภาพใบหน้าที่ป้องกันการปลอมแปลงได้

6.6 Security ในส่วนของ Hologram ที่ใช้เคลือบบัตร

6.7 Security ในการเขียนข้อมูลในแถบแม่เหล็ก

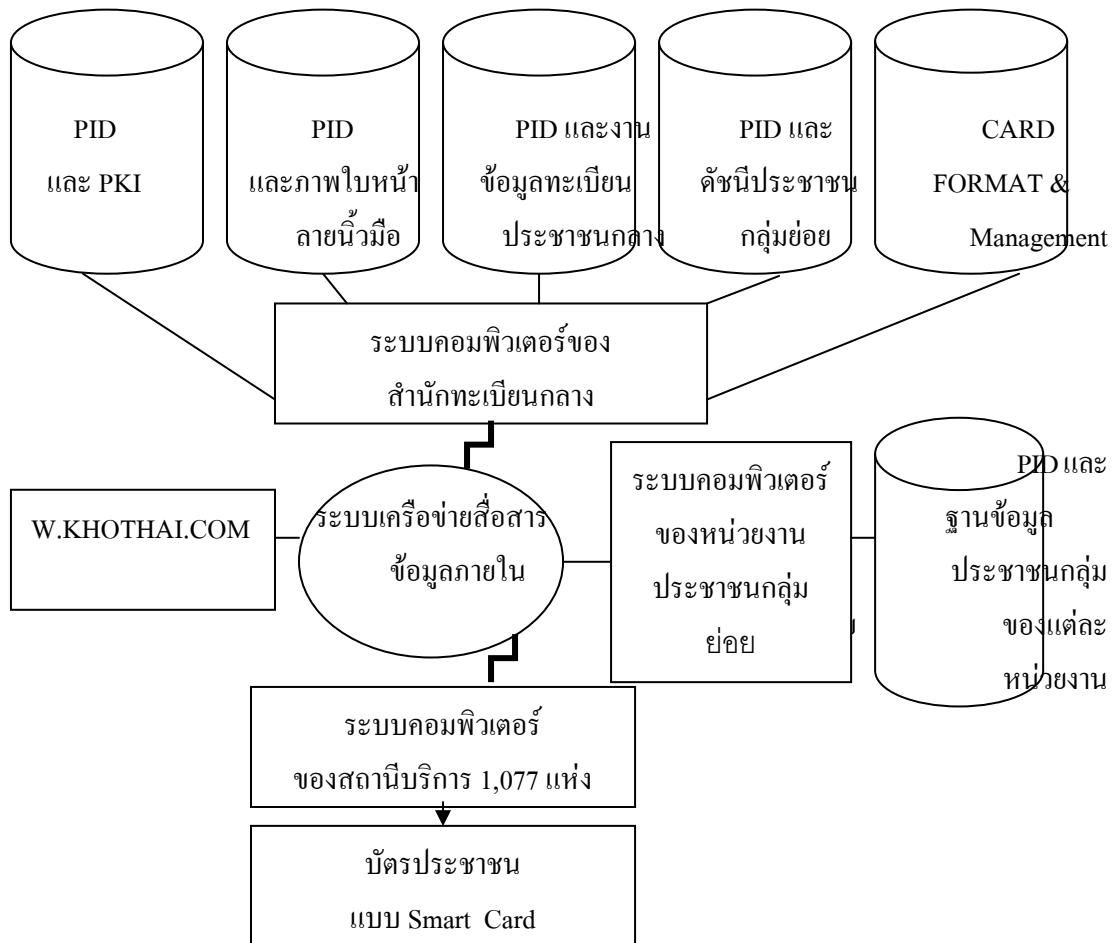
6.8 Security ในการพิมพ์ Barcode ลงบนบัตร

6.9 Security ในการเขียนข้อมูลใน IC Chip

6.10 มีระบบการตรวจสอบบัตรว่าผ่านระบบการจัดทำที่ถูกต้องหรือไม่ โดย

ระบบ On-line ทาง Internet

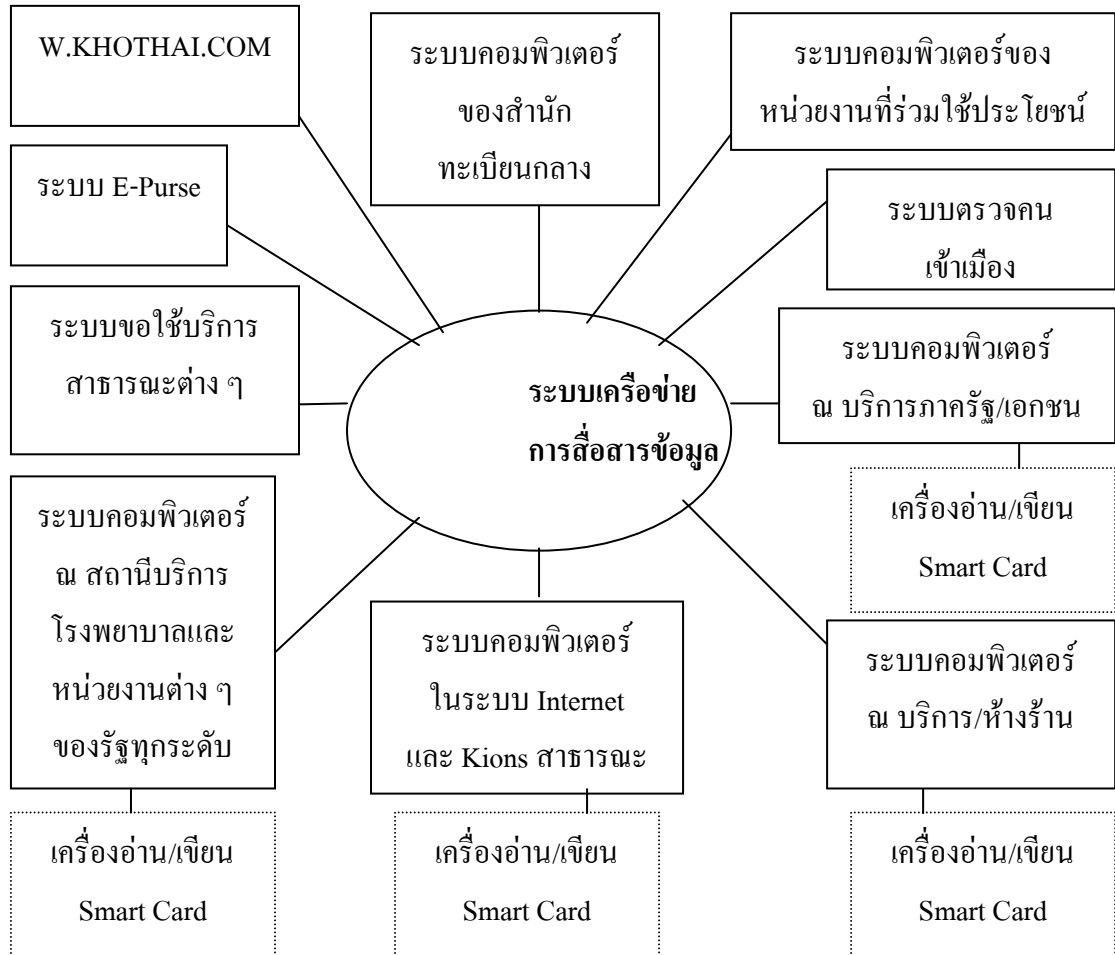
ภาพที่ 6 หลักการของระบบการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบเนกประสงค์

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

หลักการของระบบการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบเนกประสงค์ มีฐานข้อมูลของรหัสประจำตัวประชาชน PID, PKI, ภาพใบหน้าและลายนิ้วมือ, งานทะเบียนประชาชนกลาง และ CARD FORMAT & Management ในระบบคอมพิวเตอร์ของสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ซึ่งเชื่อมโยงกับระบบเครือข่ายสื่อสารข้อมูลภายใน ทางอินเทอร์เน็ตที่ W.KHOTHAI.COM, ระบบคอมพิวเตอร์ของหน่วยงานประชาชนกลุ่มย่อย, PID และฐานข้อมูลประชาชนกลุ่มย่อยของแต่ละหน่วยงาน และเชื่อมโยงกับระบบคอมพิวเตอร์ของสถานีบริการ คือ สำนักทะเบียนทั่วประเทศทั้ง 1,077 แห่ง เพื่อจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบเนกประสงค์ (Smart Card)

ภาพที่ 7 ระบบการใช้งานของบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์

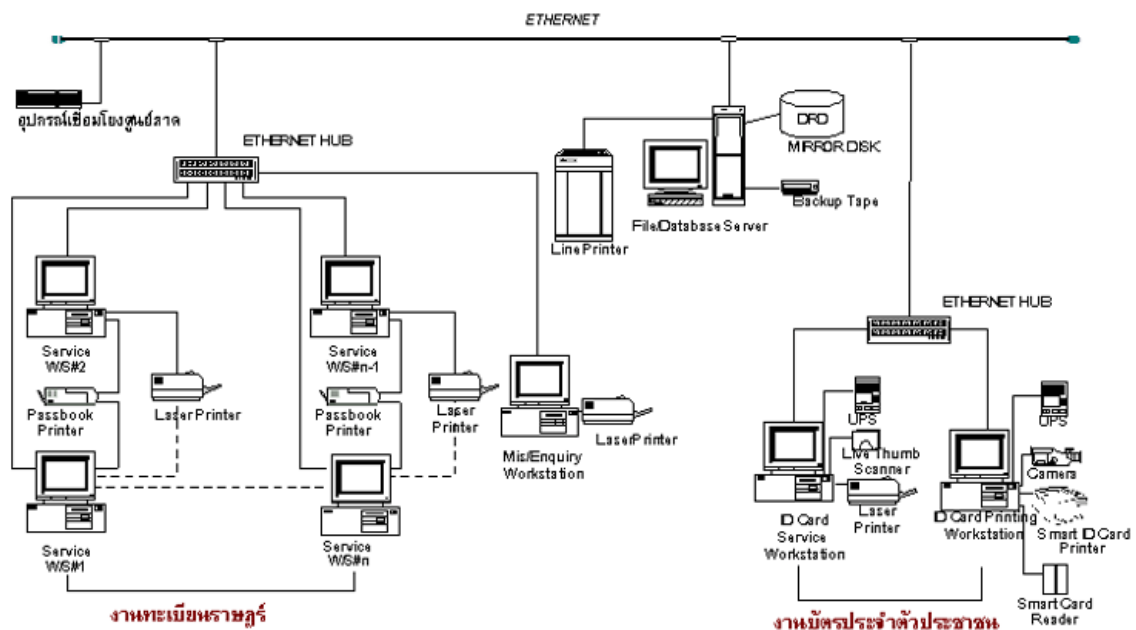

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ระบบการใช้งานของบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ มีการเชื่อมโยงระบบเครือข่ายการสื่อสารข้อมูล เพื่อเชื่อมโยงฐานข้อมูลของประชาชนในหน่วยงานต่าง ๆ ให้สามารถใช้งานร่วมกันได้และใช้เครื่องอ่าน/เขียน Smart Card ในการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ ซึ่งระบบเครือข่ายนี้ ประกอบด้วย ระบบ E-Purse W.KHOTHAI.COM, ระบบคอมพิวเตอร์ของสำนักงานทะเบียนกลาง, ระบบคอมพิวเตอร์ของหน่วยงานที่ร่วมใช้ประโยชน์, ระบบตรวจคนเข้าเมือง, ระบบคอมพิวเตอร์ ณ บริการภาครัฐ/เอกชน, ระบบคอมพิวเตอร์ ณ บริการ/ห้างร้าน, ระบบคอมพิวเตอร์ในระบบ Internet และ Kions

สาธารณะ, ระบบคอมพิวเตอร์ ณ สถานีบริการโรงพยาบาล และหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐทุกระดับ และระบบขอใช้บริการสาธารณะต่าง ๆ

ภาพที่ 8 อุปกรณ์ติดตั้ง ณ สำนักทะเบียนอำเภอ/ท้องถิ่น

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

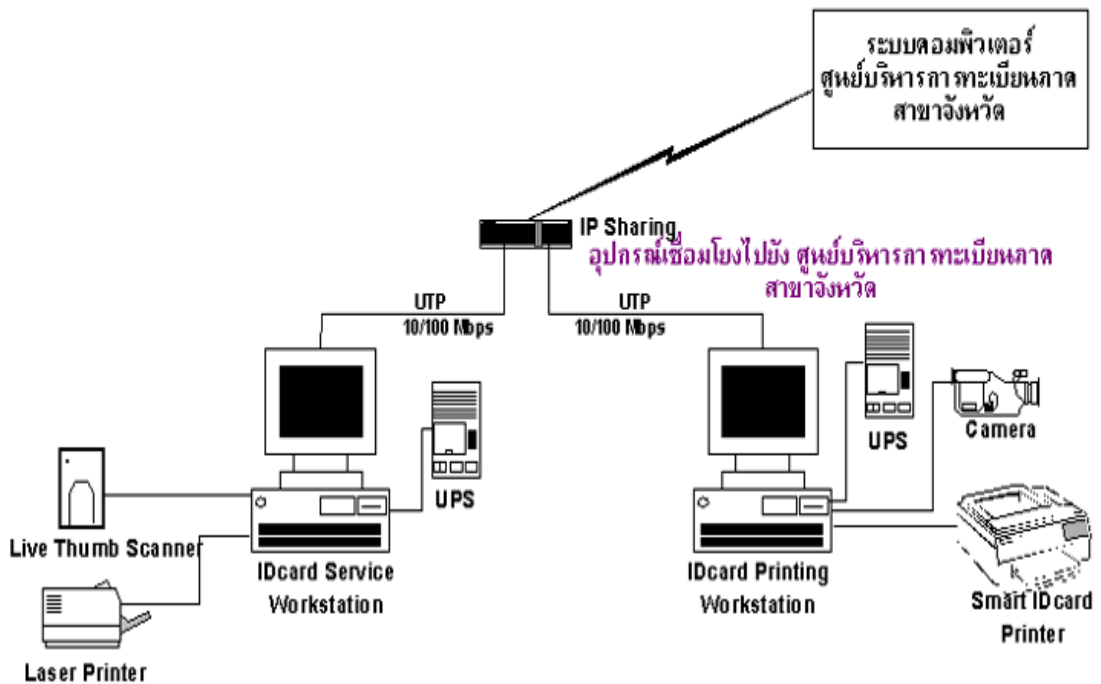
อุปกรณ์ติดตั้ง ณ สำนักทะเบียนอำเภอ/ท้องถิ่น 1,077 แห่ง เป็นอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ใช้สำหรับสำนักทะเบียน 1 แห่ง มีอุปกรณ์ในการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน ดังนี้

งานทะเบียนราษฎร เป็นระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ประกอบด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการประชาชน 4 เครื่อง เครื่องพิมพ์เลเซอร์ 2 เครื่อง เครื่องพิมพ์สมุดทะเบียนบ้าน 1 เครื่อง และเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย 1 เครื่อง เครื่องพิมพ์เลเซอร์ 1 เครื่อง และมีอุปกรณ์เชื่อมต่อเครือข่าย

งานบัตรประจำตัวประชาชนประกอบด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับทำบัตร เครื่องพิมพ์เลเซอร์ 1 เครื่อง เครื่องสแกนนิ้วมือ 1 เครื่อง เครื่องสำรองไฟฟ้า 1 เครื่อง เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับพิมพ์บัตร กล้องถ่ายรูป 1 ตัว เครื่องพิมพ์บัตร 1 เครื่อง เครื่องสำรองไฟฟ้า 1 เครื่อง วัสดุบัตรประจำตัวประชาชนแบบอนเนกประสงค์ และมีอุปกรณ์เชื่อมต่อเครือข่าย

การเชื่อมโยงกับศูนย์บริหารการทะเบียนภาค สาขาจังหวัด ประกอบด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่ายฐานข้อมูล 1 เครื่อง เครื่องพิมพ์ 1 เครื่อง การจัดเก็บข้อมูลสำรองโดยเทป และ แผ่นดิสก์ มีอุปกรณ์เชื่อมโยงระบบ

ภาพที่ 9 ชุดทำบัตรเคลื่อนที่ประจำ ณ ศูนย์บริหารการทะเบียนภาค

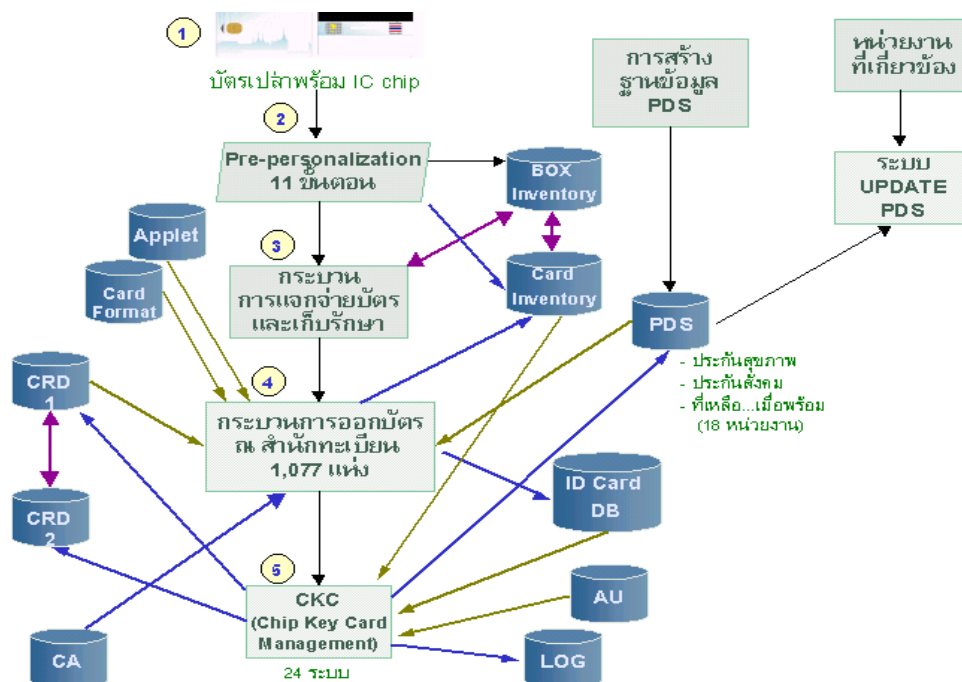

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ชุดทำบัตรเคลื่อนที่ จำนวน 153 ชุด ประจำ ณ ศูนย์บริหารการทะเบียนภาค สาขา จังหวัด 76 แห่ง ซึ่งชุดทำบัตรเคลื่อนที่ 1 ชุด ประกอบด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับทำบัตร เครื่องพิมพ์เลเซอร์ 1 เครื่อง เครื่องสแกนนิ้วมือ 1 เครื่อง เครื่องสำรองไฟฟ้า 1 เครื่อง เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับพิมพ์บัตร กล้องถ่ายรูป 1 ตัว เครื่องพิมพ์บัตร 1 เครื่อง เครื่องสำรองไฟฟ้า

1 เครื่อง วัสดุบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ และมีอุปกรณ์เชื่อมโยงระบบคอมพิวเตอร์ศูนย์บริหารการทะเบียนภาค สาขาจังหวัด

ภาพที่ 10 ขั้นตอนของการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ขั้นตอนของการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การจัดหาบัตรเปล่าพร้อม IC Chip โดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นผู้ดำเนินการ และส่งมอบบัตรเปล่าให้กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
2. การจัดเตรียมบัตร Pre-Personalization มี 11 ขั้นตอนในการตรวจสอบคุณภาพของบัตร คุณภาพ IC Chip ให้ได้ตามมาตรฐาน พิมพ์ตราสัญลักษณ์และระบบการป้องกันการปลอมแปลง และพิมพ์เลขรหัสควบคุมบัตรทุกใบ
3. กระบวนการแจกจ่ายบัตรและเก็บรักษา เมื่อตรวจสอบคุณภาพบัตรเรียบร้อยแล้ว จะส่งบัตรเปล่าไปยังสำนักทะเบียนต่าง ๆ ให้เก็บรักษาบัตร

4. กระบวนการออกบัตร ณ สำนักทะเบียน 1,077 แห่ง โดยการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ เชื่อมโยงฐานข้อมูลของประชาชนจากงานทะเบียนราษฎร รวมทั้ง ฐานข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อบันทึกข้อมูลลงบนบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ และใน Chip

5. การบริหารจัดการ Chip Key Card Management (CKC) มีระบบการป้องกัน ความปลอดภัย และการปรับปรุงข้อมูลประชาชนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นปัจจุบัน

7. งบประมาณที่ใช้ดำเนินโครงการ

7.1 งบประมาณสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายโครงการขยายการให้บริการประชาชนทางด้าน ทะเบียนและบัตร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2539 – 2548 รวมเป็นเงิน 7,877,804,900 บาท ดังนี้

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2538 อนุมัติให้ กระทรวงมหาดไทย ดำเนินโครงการจัดทำระบบบริการประชาชนทางด้านการทะเบียนและบัตร พร้อมจัดทำระบบข้อมูลข่าวสารเพื่อการบริหารงาน ให้แก่ 9 จังหวัด ที่เป็นศูนย์ประมวลผลข้อมูล ภาค ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2539 – 2541 จำนวนเงิน 3,016,907,400 บาท

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 อนุมัติให้กระทรวง มหาดไทย ดำเนินโครงการให้บริการประชาชน ทางด้านการทะเบียนและบัตรด้วยระบบ คอมพิวเตอร์ และสนับสนุนการเลือกตั้ง ให้แก่สำนักทะเบียน 294 แห่ง (เขตเลือกตั้ง) ใน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2542 จำนวนเงิน 939,988,800 บาท และให้แก่สำนักทะเบียน 505 แห่ง ตั้งแต่ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2543 – 2546 จำนวนเงิน 2,754,801,700 บาท

คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้กระทรวงมหาดไทย ดำเนินการขยายระบบให้บริการ ประชาชนทางด้านการทะเบียนราษฎรแบบใหม่ที่เหลืออีก 866 แห่ง (ติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์ แบบใหม่ 294 แห่ง และส่วนเหลืออีก 572 แห่ง) ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 - 2548 จำนวน เงิน 1,166,107,000 บาท

7.2 งบประมาณสำหรับเป็นค่าใช้จ่าย โครงการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบ อเนกประสงค์ (Smart Card) นับแต่มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 เห็นชอบ โครงการจัดทำบัตรประชาชนแบบอเนกประสงค์ โดยให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสาร กระทรวงมหาดไทย ร่วมกันดำเนินงานจัดทำโครงการ งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 – 2550 รวมเป็นเงิน 7,837,666,500 บาท ดังนี้

7.2.1 กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ใ้ได้รับอนุมัติ งบประมาณ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 – 2550 รวมเป็นเงิน 5,916,760,000 บาท

- ค่าวัสดุบัตร Smart Card 64 ล้านใบ	เป็นเงิน	5,535,000,000	บาท
- เครื่องจัดเตรียมข้อมูลบัตร Per-Personalization 3 เครื่อง	เป็นเงิน	97,200,000	บาท
- เครื่อง Card Reader with Fingerprint Scanner 36,000 เครื่อง	เป็นเงิน	143,960,000	บาท
- ค่าลิขสิทธิ์ Matching on Card 38 ล้าน ใบ	เป็นเงิน	140,600,000	บาท

7.2.2 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้รับอนุมัติงบประมาณ ตั้งแต่
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 – 2550 รวมเป็นเงิน 1,920,306,500 บาท

- ค่าวัสดุในการพิมพ์และเคลือบบัตร	เป็นเงิน	1,584,000,000	บาท
- ค่าวัสดุแบบพิมพ์ที่ใช้ในการผลิตบัตร	เป็นเงิน	132,639,600	บาท
- ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	เป็นเงิน	34,336,900	บาท
- ค่าก่อสร้างห้องนิรภัย 75 แห่ง	เป็นเงิน	14,600,000	บาท
- ค่าจ้างจัดเตรียมข้อมูลบนบัตร	เป็นเงิน	28,572,000	บาท
- เครื่องนับบัตร Smart Card	เป็นเงิน	850,000	บาท
- เครื่องทำลายบัตร Smart Card 1 เครื่อง	เป็นเงิน	3,000,000	บาท
- ระบบรักษาความปลอดภัยข้อมูลกลาง	เป็นเงิน	66,500,000	บาท
- รถยนต์พร้อมชุดทำบัตรเคลื่อนที่ 11 คัน	เป็นเงิน	23,408,000	บาท
- เครื่องจัดเตรียมข้อมูลบนบัตร Pre-Personalization 1 เครื่อง	เป็นเงิน	32,400,000	บาท

ผลการดำเนินงานโครงการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอนเนกประสงค์

1. ติดตั้งระบบสื่อสารข้อมูล ณ สำนักงานทะเบียนกลาง เสร็จสิ้นเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547
2. ติดตั้งระบบสื่อสารข้อมูลในสำนักงานทะเบียน ที่ยังไม่มีระบบคอมพิวเตอร์ On-Line จำนวน 572 แห่ง ตั้งแต่วันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2546 - 16 มกราคม พ.ศ. 2547 (ดำเนินการไปแล้ว ใน 9 จังหวัด รวม 211 สำนักงานทะเบียน)
3. ติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์เพื่อเปิดบริการทะเบียนราษฎร และบัตรประจำตัวประชาชน ด้วยระบบ On-Line ในสำนักงานทะเบียน 572 แห่ง ซึ่งยังไม่มีระบบคอมพิวเตอร์ On-Line

โดยจะเริ่มให้บริการประชาชนด้านทะเบียนราษฎรได้ตั้งแต่วันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2546 - 30 มกราคม พ.ศ. 2547 และลงทะเบียนเพื่อแก้ปัญหาสังคมและความยากจน ตั้งแต่วันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2547 เป็นต้นไป และเปิดให้บริการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2547 เป็นต้นไป

4. ติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อเปิดบริการงานบัตรประจำตัวประชาชนด้วยระบบ On-Line สำนักงานทะเบียน 294 แห่ง (มีระบบ On-Line ทะเบียนราษฎรแล้ว แต่ยังไม่มีการเปิด On-Line บัตรประจำตัวประชาชน) โดยรับลงทะเบียนเพื่อแก้ปัญหาสังคมและความยากจน ตั้งแต่วันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2547 เป็นต้นไป และเปิดให้บริการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2547 เป็นต้นไป รวมสำนักงานทะเบียน ที่เปิดให้บริการ 1,077 แห่ง

5. เปลี่ยนอุปกรณ์เครื่องผลิตบัตร ณ สำนักงานทะเบียนอำเภอ และสำนักงานทะเบียนท้องถิ่น ณ จังหวัดที่ตั้งศูนย์ภาค จำนวน 210 แห่ง เพื่อรองรับการทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) (มีระบบ On-Line ทะเบียนราษฎรแล้ว) โดยรับลงทะเบียนเพื่อแก้ปัญหาสังคมและความยากจน ตั้งแต่วันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2546 เป็นต้นไป และเปิดให้บริการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2547 เป็นต้นไป

6. ทดลองจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) 10,000 ใบแรก เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2547

7. จัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) สำหรับประชาชนที่ยังไม่ได้บัตร และเปลี่ยนให้สำหรับประชาชนที่จัดเก็บลายพิมพ์นิ้วมือไว้แล้ว และได้รับบัตร On-Line พื้นฐานใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2547 เป็นต้นไป ซึ่งผลการดำเนินงาน ณ เดือนเมษายน พ.ศ. 2550 จำนวน 1,134,539 บัตร

8. จัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ทั่วประเทศ ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2547 เป็นต้นไป ซึ่งผลการดำเนินงานทั่วประเทศ ณ เดือนเมษายน พ.ศ. 2550 ประมาณ 36 ล้านบัตร

การสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์

จากการดำเนินการสัมภาษณ์ข้าราชการของกรมการปกครอง จำนวน 20 คน และข้าราชการของกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพระนคร สำนักงานเขตดุสิต สำนักงานเขต

สัมพันธวงศ์ รวม 3 สำนักงานเขต ๆ ละ 2 คน จำนวน 6 คน ผู้ให้การสัมภาษณ์รวมจำนวน 26 คน เป็นข้าราชการ ระดับ 7-8 ตำแหน่งหัวหน้าฝ่าย จำนวน 8 คน และข้าราชการ ระดับ 3-6 ตำแหน่งผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 18 คน โดยทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ในประเด็นปัญหา รวม 3 หัวข้อ คือ ปัญหาด้านนโยบาย ปัญหาด้านการบริหารจัดการ และปัญหาด้านการบริการประชาชน ซึ่งได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นในภาพรวมของข้าราชการหัวหน้าฝ่าย และข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน ดังนี้

**ตารางที่ 1 สภาพปัญหาการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ของข้าราชการ
กรมการปกครองและกรุงเทพมหานคร**

สภาพปัญหาการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์	
ความคิดเห็นของข้าราชการหัวหน้าฝ่าย	ความคิดเห็นของข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน
1. ปัญหาด้านนโยบาย	
1.1 ปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล	
<p>- ปัญหาการขาดความพร้อมพร้อมในการดำเนินนโยบายการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ เป็นการดำเนินการที่ขึ้นอยู่กับภาคตัดสินใจและสั่งการจากรัฐบาล และทำให้ในช่วงระยะแรกจึงขาดการจัดเตรียมทรัพยากร (คน เงิน วัสดุและอุปกรณ์) รวมทั้ง การวางระบบงานต่าง ๆ เพื่อเตรียมการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล</p> <p>- ปัญหาการขาดความต่อเนื่องของนโยบาย การจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ เนื่องจากการปรับเปลี่ยนรัฐบาล ทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ มีความล่าช้า และนโยบายไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมทั้งการขาดความผลักดันนโยบายให้บรรลุผลสำเร็จ</p> <p>- ปัญหาการขาดการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล ทำให้หลายหน่วยงานเกิดความสับสนในการทำงานร่วมกัน และอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการปฏิบัติงาน</p> <p>- ปัญหาการติดตามและประเมินผลนโยบายการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ยังไม่มี การติดตามผลของการดำเนินนโยบายระหว่างดำเนินการ รวมทั้งประเมินผลนโยบายที่ดำเนินการ ทำให้ไม่ทราบ</p>	<p>- ปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ เป็นการกำหนดนโยบายจากรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียว โดยรัฐบาลไม่ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน รวมทั้ง การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ทำให้ประชาชนเป็นผู้รับผลกระทบโดยตรงและ ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ก่อนการกำหนดนโยบายของรัฐบาล</p> <p>- ปัญหาระยะเวลาในการดำเนินงานตามนโยบายมีเวลาจำกัด และเร่งรีบเกินไป ทำให้ขาดการจัดเตรียมทั้งในด้านสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ที่จะใช้ในการดำเนินงาน</p> <p>- ปัญหาการขาดความชัดเจนในการนำนโยบายไปปฏิบัติ การดำเนินงานตามนโยบายมีเพียงการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานอย่างกว้าง ๆ แต่ในทางปฏิบัติมีรายละเอียดหลายประการที่ไม่ได้กำหนดให้ชัดเจน</p>

ถึงผลการดำเนินงาน ผลสำเร็จของนโยบาย และ
ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชน

1.2 ปัญหาผลกระทบด้านกฎหมายในการดำเนินนโยบายของรัฐบาล

ความคิดเห็นของข้าราชการหัวหน้าฝ่าย	ความคิดเห็นของข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน
<p>- ปัญหาการขาดกฎหมายรองรับการรวมข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนในบัตรทุกประเภทของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งต่อไปจะต้องใช้บัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์แทน ซึ่งในปัจจุบันมีเพียงระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2538 ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับระบบการประมวลผลข้อมูลการทะเบียนราษฎรด้วยเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ในส่วนของข้อมูลทะเบียนราษฎร ที่ยังไม่ครอบคลุมการนำข้อมูลของประชาชนที่อยู่ในฐานข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อดำเนินการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์</p>	<p>- ปัญหาระเบียบ และหลักเกณฑ์ในการจัดทำบัตรประจำตัวของประชาชนในประเภทต่าง ๆ มีความซ้ำซ้อนในแต่ละหน่วยงาน ซึ่งจะต้องดำเนินการแก้ไขระเบียบและหลักเกณฑ์ดังกล่าวให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์</p>

1.3 ปัญหาการจัดทำแผนตามนโยบายของรัฐบาล

<p>- ปัญหาการจัดทำแผนยังขาดการศึกษาสภาพปัญหาปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกของหน่วยงาน รวมทั้ง ผลกระทบ และโอกาสในการจัดเตรียมทำแผนการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนที่จะสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล</p> <p>- ปัญหาการขาดการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติงานเพื่อกำหนดแผนงาน ถึงแม้ว่าจะมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานตามแผนงาน แต่ยังขาดกลยุทธ์หรือวิธีการ และเป้าหมายความสำเร็จในแต่ละขั้นตอนที่ชัดเจน</p>	<p>- ปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติในการจัดทำแผนการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ของหน่วยงาน เพื่อดำเนินนโยบายของรัฐบาล ทำให้การจัดทำแผน ไม่สอดคล้องกับแนวทางที่จะต้องปฏิบัติงานจริง</p> <p>- ปัญหาระยะเวลาในการจัดทำแผนการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ตามนโยบายของรัฐบาล มีเวลาค่อนข้างจำกัด เพราะนโยบายที่เร่งด่วน ซึ่งอาจจะทำให้แผนที่ดำเนินการไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร</p>
---	--

สภาพปัญหาการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์

ความคิดเห็นของข้าราชการหัวหน้าฝ่าย

ความคิดเห็นของข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน

- ปัญหาการขาดการปรับปรุงแผนดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับแผนให้สอดคล้องตามสภาพการณ์ปัจจุบัน และเป้าหมายการดำเนินงานที่ปรับเปลี่ยนไป รวมทั้งการปรับแผนตามนโยบายของรัฐบาลใหม่

- ปัญหาการดำเนินงานยังขาดแผนแม่บทในระยะยาวที่จะกำหนดแนวทางการดำเนินงานในช่วงต่อไป เพื่อให้การดำเนินงานไม่ต้องติดขัดและทราบเป้าหมายที่ชัดเจนในแต่ละปี รวมทั้ง ภาพรวมของโครงการทั้งหมดเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว

- ปัญหาการขาดแผนบูรณาการระหว่างหน่วยงาน เนื่องจากการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ มีหลายหน่วยงานที่จะต้องบูรณาการข้อมูลของประชาชนร่วมกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน แต่ยังคงขาดนโยบายหรือแผนปฏิบัติงานที่จะกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน เพื่อการประสานงานในการรวมศูนย์ข้อมูลต่าง ๆ ของประชาชน

- ปัญหาการขาดการควบคุมการดำเนินงาน และการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ทุกขั้นตอน ทำให้ไม่ทราบผลการดำเนินงานจะเป็นไปตามนโยบายเพียงใด

 สภาพปัญหาการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์

ความคิดเห็นของข้าราชการหัวหน้าฝ่าย

 ความคิดเห็นของข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน

---

2. ปัญหาด้านการบริหารจัดการ
2.1 ปัญหาด้านบุคลากร
2.1.1 ปัญหาจำนวนเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงาน

- จำนวนเจ้าหน้าที่ในการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

- จำนวนเจ้าหน้าที่ในแต่ละสำนักทะเบียนเพื่อจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ มีจำนวน 5 – 6 คน ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

- การขาดเจ้าหน้าที่ระบบงานคอมพิวเตอร์ที่จะดูแลระบบคอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงาน

2.1.2 ปัญหาความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงาน

- เจ้าหน้าที่ยังขาดทักษะเกี่ยวกับการใช้ระบบคอมพิวเตอร์

- เจ้าหน้าที่ยังขาดทักษะเกี่ยวกับการใช้ระบบคอมพิวเตอร์

2.2 ปัญหาด้านงบประมาณ
2.2.1 ปัญหาการวางแผนการจัดทำงบประมาณ

- ปัญหาการขาดการวางแผนการจัดทำงบประมาณของหน่วยงาน ทำให้ไม่ทราบถึงจำนวนงบประมาณและค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ของหน่วยงาน

- ปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานในการวางแผนการจัดทำงบประมาณ

เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่ทราบจำนวนงบประมาณ รวมทั้งจำนวนงบประมาณในแต่ละขั้นตอนการดำเนินงาน

- ปัญหาการขาดการวางแผนจัดทำต้นทุนงบประมาณในการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนต่อหน่วยทำให้ไม่ทราบค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่จะเป็นมาตรฐานต้นทุนที่แท้จริงได้

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สภาพปัญหาการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์	
ความคิดเห็นของข้าราชการหัวหน้าฝ่าย	ความคิดเห็นของข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน
2.2.2 ปัญหาการสนับสนุนงบประมาณ	
- หน่วยงานให้การสนับสนุนงบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน	- หน่วยงานให้การสนับสนุนงบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน
2.3 ปัญหาด้านการจัดการ	
2.3.1 ปัญหากระบวนการปฏิบัติงาน	
- ปัญหาการขาดการศึกษาความต้องการของประชาชนทำให้ไม่ทราบถึงสิ่งที่ประชาชนต้องการให้หน่วยงานจัดระบบการปฏิบัติงานในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนเพื่อลดขั้นตอนที่ยุ่งยาก และลดปัญหาการติดต่อกับประชาชน	- ปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานในการวางระบบการปฏิบัติงาน ทำให้ไม่ทราบถึงปัญหาในการปฏิบัติที่แท้จริง เพื่อจะได้ดำเนินการปรับปรุงระบบการปฏิบัติงานให้เกิดความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น
- ปัญหาการขาดความพร้อมพร้อมระบบการปฏิบัติงานของหน่วยงาน เนื่องจากการจัดทำบัตรประชาชนแบบอเนกประสงค์ เป็นการดำเนินงานที่เร่งด่วน ทำให้ในช่วงระยะแรกหลายหน่วยงานที่จะต้องดำเนินงานยังไม่ได้เตรียมความพร้อมในการดำเนินงาน ทั้งในด้านการจัดเตรียมความพร้อมของบุคลากร สถานที่ดำเนินการ และการวางแผนงานเพื่อดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ	- ปัญหาการขาดความพร้อมพร้อมระบบการปฏิบัติงานของสำนักทะเบียน เนื่องจากการจัดทำบัตรประชาชนแบบอเนกประสงค์ที่จะดำเนินการทั่วไปทั้งประเทศในสำนักทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอ และท้องถิ่นจำนวน 1,077 แห่ง ในช่วงระยะแรก ยังไม่ได้เตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ในการฝึกอบรมพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัตรประชาชนแบบอเนกประสงค์ การเตรียมจัดวัสดุและอุปกรณ์ ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการกระจายอำนาจการจัดการให้แก่สำนักทะเบียนต่าง ๆ ทำให้การดำเนินงานล่าช้ากว่าแผนที่กำหนดไว้

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สภาพปัญหาการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์	
ความคิดเห็นของข้าราชการหัวหน้าฝ่าย	ความคิดเห็นของข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน
2.3.2 <u>ปัญหาโครงสร้างของหน่วยงาน</u>	
<p>- ปัญหาโครงสร้างของหน่วยงานที่มีการปฏิรูประบบราชการ และลดกำลังคนภาครัฐ ทำให้โครงสร้างของหน่วยงานมีการปรับเพิ่มระดับข้าราชการในระดับสูง ทำให้ระดับสายการบังคับบัญชาเป็นแนวราบมากขึ้น ซึ่งทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีจำนวนน้อยลง</p>	<p>- ปัญหาการขาดการขยายโครงสร้างตำแหน่งในระดับผู้ปฏิบัติงาน การปรับระดับตำแหน่งมีจำนวนน้อย ทำให้ขาดขวัญกำลังใจในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน</p>
2.3.3 <u>ปัญหาการสั่งการและการมอบหมายงาน</u>	
<p>- ปัญหาการสั่งการงานที่มีขั้นตอนการพิจารณา น้อยลงทำให้ขาดความระมัดระวังความผิดพลาด ในการดำเนินการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน</p>	<p>- ปัญหาภาระงานที่เพิ่มขึ้นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่ต้องดำเนินงานหลายอย่าง และมีนโยบายเร่งด่วนอื่น ๆ ที่ต้องดำเนินงาน นอกจากนี้ การมอบหมายงานภาระงาน จะตกหนักเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่ตั้งใจทำงาน</p> <p>- การขาดผู้ปฏิบัติงานทดแทน ในกรณีเจ้าหน้าที่หยุดงาน ดิฉันจะเจ็บป่วย ไม่มีผู้ปฏิบัติงานแทน หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่น ๆ ในสำนักทะเบียนไม่สามารถช่วยดำเนินการแทนได้ เพราะไม่ทราบขั้นตอนและวิธีการใช้อุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ในการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สภาพปัญหาการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์	
ความคิดเห็นของข้าราชการหัวหน้าฝ่าย	ความคิดเห็นของข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน
2.4 ปัญหาด้านวัสดุและอุปกรณ์	
2.4.1 ปัญหาแผนการใช้วัสดุและอุปกรณ์	
<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาการขาดแผนการใช้วัสดุและอุปกรณ์ รวมทั้ง แผนการบริหารสินทรัพย์ ทำให้หน่วยงานไม่ทราบค่าใช้จ่าย ช่วงเวลาที่จัดซื้อที่แน่นอน และไม่ทราบข้อมูลของสินทรัพย์ต่าง ๆ ของหน่วยงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาการขาดการสำรวจความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อสำรวจความต้องการในการใช้วัสดุและอุปกรณ์แต่ละประเภท ทำให้บางครั้งได้วัสดุและอุปกรณ์ที่ไม่ตรงกับ การปฏิบัติงาน
2.4.2 ปัญหาการสนับสนุนวัสดุและอุปกรณ์	
<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาวัสดุและอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาวัสดุและอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในสำนักทะเบียนต่าง ๆ ซึ่งมีวัสดุและอุปกรณ์ใช้ปฏิบัติงานจำนวนน้อย - ปัญหาอุปกรณ์ทันสมัยพอสมควร แต่ยังมีความล่าช้าในการปฏิบัติงาน
2.4.3 ปัญหาการจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์	
<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาการจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์มีความล่าช้า เพราะติดขัดขั้นตอนของระเบียบต่าง ๆ เช่น การสืบราคา การสอบราคา การประกวดราคา ต้องจัดตั้งกรรมการหรือคณะกรรมการในการจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์ ซึ่งกว่าจะดำเนินการแล้วเสร็จใช้เวลาถึง 3 – 6 เดือน - ปัญหาการส่งมอบบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์มีความล่าช้า ทำให้ต้องจัดซื้อบัตรประจำตัวแบบแถบแม่เหล็กแทน เพื่อดำเนินการให้กับประชาชนไปก่อน 	<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาการจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์มีความล่าช้า และจัดสรรไม่คอยทันต่อการใช้งาน - ปัญหาข้อจำกัดในการเก็บข้อมูลของบัตรกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ ดำเนินการจัดซื้อเครื่องอ่าน/เขียนบัตร (Card Reader) พร้อมโปรแกรม Fingerprint Matching on Card อาจมีผลกระทบต่อการใช้งาน กับบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ขึ้นได้

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สภาพปัญหาการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์	
ความคิดเห็นของข้าราชการหัวหน้าฝ่าย	ความคิดเห็นของข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน
<p>- ปัญหาการจัดซื้อบัตรมีความล่าช้า เนื่องจากการดำเนินงานของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อจัดซื้อบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) (บัตรเปล่า) จำนวน 64 ล้านบัตร ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2546 และส่งมอบให้กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มีความล่าช้า เนื่องจากผู้จัดซื้อ คือ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้ทยอยจัดซื้อเป็นเวลา 3 ปี (ปี 2547 – 2549) ทำให้ผู้รับบัตรเปล่าและผู้ใช้งาน คือ กรมการปกครอง ซึ่งเป็นคนละหน่วยงานกัน เกิดปัญหาในการตรวจรับพัสดุเพื่อนำไปใช้ในการออกบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการบริหารจัดการบัตร (Card Management System)</p> <p>- ปัญหาในการทดสอบการใช้งานบัตร กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ยังไม่สามารถมอบบัตรในระยะแรก ให้แก่กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย จำนวน 12 ล้านบัตรได้ เนื่องจาก คณะกรรมการตรวจรับบัตรประจำตัวประชาชนที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแต่งตั้งขึ้น ได้ทำการตรวจทดสอบวัสดุตัวบัตรแล้ว พบว่าเกิดปัญหาในการทดสอบการใช้งานบัตร และปัญหา</p>	<p>ถ้าระบบโปรแกรม Fingerprint Matching on Card มีขนาดใหญ่ และใช้พื้นที่ความจุมากกว่า 8 K bytes ทำให้พื้นที่ใน IC Chip ด้วยความจำกัดของพื้นที่ความจุของ IC Chip ของบัตรอเนกประสงค์ที่ส่งมอบจำนวน 32 K bytes ไม่สามารถบรรจุข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานต่าง ๆ (Application) ของเจ้าของบัตรได้ไม่มากนัก</p> <p>- ปัญหาการขาดการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์อย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการติดต่อกัน จัดเก็บข้อมูลประมวลผลข้อมูล เพื่อให้การปฏิบัติมีความสะดวก และรวดเร็วขึ้น แต่ยังมีความเสี่ยงในด้านความปลอดภัยของข้อมูล การลักลอบเปลี่ยนแปลง หรือเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต ฉะนั้น การพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์จะต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันปัญหาเหล่านี้ ซึ่งหน่วยงานของรัฐมีข้อจำกัดในด้านระเบียบและวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง ที่ต้องดำเนินการหลายขั้นตอน ดังนั้น การพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ในการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ จึงมีความล่าช้าและขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ให้ทันสมัย และทันต่อกระแสเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาอยู่ตลอดเวลาในโลกปัจจุบัน</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สภาพปัญหาการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์	
ความคิดเห็นของข้าราชการหัวหน้าฝ่าย	ความคิดเห็นของข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน
<p>สัญลักษณ์ตรวจสอบบัตร (Hologram) ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - คณะกรรมการตรวจรับบัตรฯ ได้ทำการทดสอบบัตรกับโปรแกรมที่ใช้ในเครื่องอ่าน/เขียนบัตร (IC Chip) ที่ติดตั้งอยู่ภายในเครื่องพิมพ์ D2T2 (Internal Card R/W) ภายใต้ระบบบริหารจัดการบัตร (Card Management System : CMS) ของกรมการปกครอง สำหรับใช้ในการจัดทำของบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ซึ่งสามารถใช้งานกับบัตรในระบบ Java Open Platform Version ปรากฏว่ายังไม่อาจชี้ชัดในเรื่องการใช้งานในบัตรได้ว่า มีความผิดพลาดหรือบกพร่องไม่เกินร้อยละ 2 ตามข้อกำหนดในสัญญาได้ - ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตรวจสอบคุณสมบัติ ระบบปฏิบัติการของบัตร (Card Operating System : COS) ระบบการบริหารจัดการบัตร (Card Management System : CMS) และทดลองผลิตบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ปรากฏว่า IC Chip ของบัตรที่ส่งมอบไม่สามารถสนองตอบ Java OS ได้ หากจะนำมาใช้งานต้องใช้ผ่านโปรแกรมที่นำมาพัฒนาใหม่ และระบบโปรแกรม PKI ไม่สมบูรณ์ตรงตามที่กรมการปกครองได้ทดสอบไว้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาการเพิ่มภาระค่าลิขสิทธิ์ในการใช้บัตร การเปลี่ยนแปลงบัตรกรณีสูญหายหรือต้องทำใหม่ อาจจะมีปัญหาเนื่องจากการเปลี่ยนบัตรในแต่ละครั้ง ซึ่งจะต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก รวมทั้งค่าลิขสิทธิ์ (License) ของโปรแกรม Fingerprint Matching on Card ที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาภายหลัง ถ้ากระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไม่ได้กำหนดหรือทำการต่อรองกับผู้รับสัญญา - จะส่งผลให้ประชาชนผู้ใช้โปรแกรมนี้จะต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นค่าลิขสิทธิ์ (License) อีกด้วย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อและสร้างความเดือดร้อนต่อประชาชนได้ - ปัญหาข้อมูลในบัตรอาจเกิดความคลาดเคลื่อนเนื่องจากบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ เป็นลักษณะบัตรที่ฝังชิพการ์ดที่สามารถนำไปใช้ในงาน 3 ประเภท คือ ประเภทแรกใช้เป็นบัตรแสดงตน - ที่ปลอมแปลงได้ยากกว่าบัตรแถบแม่เหล็ก - ประเภทที่สองใช้เป็นบัตรสำหรับเก็บข้อมูลที่ส่วนใหญ่ จะเป็นข้อมูลที่ไม่ได้เก็บอยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ศูนย์กลาง การเปลี่ยนแปลงข้อมูลทำโดยเครื่องอ่าน และประเภทที่สามใช้เป็นบัตรสำหรับเก็บข้อมูลพื้นฐานที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือเปลี่ยนแปลงน้อยมาก - ซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สภาพปัญหาการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์	
ความคิดเห็นของข้าราชการหัวหน้าฝ่าย	ความคิดเห็นของข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน
<p>- ปัญหาการขาดความพร้อมในการจัดเตรียมระบบคอมพิวเตอร์ การจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ ต้องใช้อุปกรณ์เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นระบบคอมพิวเตอร์ แต่มีความล่าช้าในการดำเนินการจัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ และโปรแกรมที่ใช้ในการดำเนินงาน</p> <p>- ปัญหาการที่หน่วยงานไม่ใช้รหัสข้อมูลเดียวกัน ลักษณะของบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ จะบันทึกข้อมูลของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง แต่ในทางปฏิบัติจะสามารถเรียกดูข้อมูลประชาชนจากทุกหน่วยงานได้ไม่สมบูรณ์ ทั้งนี้ เนื่องจากหลายหน่วยงานยังมีการเก็บข้อมูลประชาชนโดยใช้รหัสของตนเอง และมีมาตรฐานข้อมูลของตนเอง ซึ่งการที่หน่วยงานต่าง ๆ จะอ้างอิงข้อมูลกันได้ทุกหน่วยงานจะต้องใช้รหัสประจำตัวประชาชนเป็นรหัสอ้างอิง ทำให้ฐานข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ยังไม่สมบูรณ์ และมีผลทำให้ข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน</p>	<p>จะถูกพิมพ์อยู่บนบัตรอยู่แล้ว เช่น วัน เดือน ปีเกิด หมู่เลือด เป็นต้น แต่ในความเป็นจริงข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนบางส่วนมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เช่น ที่อยู่ ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน สถานะทางการเงิน เป็นต้น ถ้าหากเจ้าหน้าที่ไม่มีการบันทึกข้อมูลเหล่านี้ จะทำให้ข้อมูลไม่ถูกต้องและเกิดความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สภาพปัญหาการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์	
ความคิดเห็นของข้าราชการหัวหน้าฝ่าย	ความคิดเห็นของข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน
3. ปัญหาด้านการบริการประชาชน	
3.1 ปัญหาการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน	
<p>- ปัญหาการดำเนินงานที่ยังไม่มีเกณฑ์มาตรฐานเดียวกัน การจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ ยังไม่ได้มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการให้บริการที่ชัดเจน ทำให้สำนักทะเบียนแต่ละแห่งที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ มีการจัดระบบบริการประชาชนที่แตกต่างกัน ทำให้ไม่สามารถวัดคุณภาพการบริการ และการกำหนดตัวชี้วัดคุณภาพการบริการ ที่ประชาชนจะได้รับจากการให้บริการของแต่ละสำนักทะเบียนได้</p> <p>- ปัญหาการพัฒนาระบบบริการ เนื่องจากการให้บริการของภาครัฐมีระเบียบ ขั้นตอนและแบบฟอร์มที่ต้องยึดถือปฏิบัติจำนวนมาก ไม่สามารถยืดหยุ่นได้ ทำให้การบริการมีหลายขั้นตอนเกิดความล่าช้า รวมทั้ง การพัฒนาระบบบริการในการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ ที่ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและหนังสือสั่งการต่าง ๆ ไม่สามารถพัฒนาระบบบริการเพื่อให้ออกสนองความต้องการของประชาชนเท่าที่ควร</p> <p>- ปัญหาการจัดตั้งสถานที่และผังการดำเนินงาน ยังไม่ค่อยสะดวกกับการให้บริการประชาชน</p>	<p>- ปัญหาการขาดความพร้อมในการบริการประชาชน เนื่องจากการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ ในช่วงระยะแรก มีความเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการให้ทันตามเป้าหมายที่รัฐบาลกำหนด ทำให้สำนักทะเบียนต่าง ๆ ยังไม่ได้กำหนดแผนการบริการประชาชน ทำให้การบริการประชาชนมีความติดขัดบ้าง และระบบคอมพิวเตอร์ On-line ชัดข้องบ่อย ทำให้เกิดความล่าช้าในการบริการประชาชน</p> <p>- ปัญหาการจัดสถานที่และการจัดผังสำนักงาน ยังขาดเอกลักษณ์ความเป็นรูปแบบเดียวกัน เพราะสำนักทะเบียนแต่ละแห่งจะจัดสถานที่และผังสำนักงานแตกต่างกัน ตามสภาพปัจจัยและข้อจำกัดของแต่ละสำนักทะเบียน ทำให้ประชาชนเกิดความสับสนในการใช้บริการแต่ละสำนักทะเบียน</p> <p>- ปัญหาประชาชนมาใช้บริการจำนวนมาก จะทำให้การดำเนินงานล่าช้า และประชาชนไม่ได้รับความสะดวกมากนัก</p> <p>- ปัญหาการขาดเจ้าหน้าที่คอยให้คำปรึกษาประชาชนที่จะมาใช้บริการบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สภาพปัญหาการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์	
ความคิดเห็นของข้าราชการหัวหน้าฝ่าย	ความคิดเห็นของข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน
<p>- ปัญหาการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน ปัจจุบันมีคนต่างด้าวเข้ามา สวมรอยสิทธิ์ของประชาชนคนไทยจำนวนมาก หรือมีบุคคลที่มีชื่อและชื่อสกุลซ้ำกันหลายคน ทำให้การตรวจสอบข้อมูลเพื่อยืนยันบุคคลนั้น เป็นคนเดียวกับข้อมูลในทะเบียนระบบคอมพิวเตอร์ ทำให้ต้องใช้เวลาในตรวจสอบรูปลักษณะทางกายภาพ และลายพิมพ์นิ้วมือ รวมทั้ง ประชาชนต้องเสียเวลาในการหาหลักฐานหรือพยานบุคคลมายืนยันเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง</p>	<p>- ปัญหาการที่ประชาชนไม่ได้รับการอำนวยความสะดวก เนื่องจากการส่งมอบบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ที่ล่าช้า และมีจำนวนปริมาณบัตรไม่เพียงพอในการให้บริการจัดทำบัตรให้กับประชาชนที่เดินทางมาขอทำบัตรใหม่จำนวนมาก ดังนั้น การจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ทำได้ในจำนวนจำกัดในแต่ละวัน ทำให้ประชาชนเสียเวลา ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และไม่ได้รับความสะดวกในการให้บริการของสำนักทะเบียน</p>
<h4>2.3.2 ปัญหาการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์</h4>	
<p>- ปัญหาการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ของรัฐบาล และในระดับหน่วยงานยังขาดการวางแผนงานรวมทั้ง การดำเนินงานที่น้อยเกินไป ทำให้ประชาชนบางส่วนยังไม่ทราบข้อมูล และความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์</p>	<p>- ปัญหาการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ยังน้อยเกินไปทำให้ประชาชนสอบถามข้อมูลจำนวนมาก และยังสับสนในการขอทำบัตรใหม่</p>
<p>- ปัญหาการประชาสัมพันธ์และการสร้างความเข้าใจแก่ประชาชน ในการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ ได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบน้อยเกินไป ซึ่งขณะนี้ประชาชนส่วนใหญ่ทราบแต่เพียงประโยชน์ที่จะได้รับ แต่ยังไม่มีการเตือนถึงภัยของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การถูกละเมิดสิทธิ์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้</p>	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สภาพปัญหาการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์	
ความคิดเห็นของข้าราชการหัวหน้าฝ่าย	ความคิดเห็นของข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน
<p>2.3.3 ปัญหาความปลอดภัยของการใช้ข้อมูลสารสนเทศ</p>	
<p>- ปัญหาความปลอดภัยของระบบคอมพิวเตอร์ ที่มิระบบการป้องกันความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน อาจเกิดการเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต หรืออาจมีการโจรกรรมข้อมูลของประชาชน</p> <p>- ปัญหาการแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน ซึ่งอาจเกิดจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สามารถเข้าถึงข้อมูล หรือประชาชนที่มีความสามารถในด้านคอมพิวเตอร์ ทำให้ข้อมูลอาจเกิดการแก้ไขไปในทางที่อาจจะเอื้อประโยชน์ให้ตนเองหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือทำความเสียหายให้บุคคลอื่นได้</p>	<p>- ปัญหาการควบคุมระบบคอมพิวเตอร์ไม่ดีเพียงพอ อาจมีการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนไปในทางที่มีขอบได้</p>

ปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์

จากการค้นคว้าเอกสารของหน่วยงานต่าง ๆ และการดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interview) กับข้าราชการของกรมการปกครอง จำนวน 20 คน และข้าราชการของกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น 26 คน เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) เกี่ยวกับปัญหาด้านนโยบาย ปัญหาด้านการบริหารจัดการ และปัญหาด้านการบริการ ได้ผลการศึกษาเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้

1. ปัญหาด้านนโยบาย

1.1 ปัญหาการดำเนินตามนโยบายของรัฐบาล

1.1.1 ปัญหาการขาดส่วนร่วมของประชาชน และหน่วยงานที่ปฏิบัติงาน เพื่อรับฟังความคิดเห็นในการกำหนดนโยบาย การจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ เป็นการกำหนดนโยบายจากรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียว โดยรัฐบาลไม่ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาและ

ความต้องการของประชาชน รวมทั้ง การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ทำให้ประชาชนที่ เป็นผู้รับผลกระทบโดยตรง ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ก่อนการกำหนด นโยบายของรัฐบาล

1.1.2 ปัญหาการขาดความพร้อม ในการดำเนินนโยบายการจัดทำบัตร ประชากรประจำตัวประชาชนแบบเอกประสงค์ เป็นการดำเนินการที่ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจและสั่งการจาก รัฐบาล รวมทั้ง ระยะเวลาในการดำเนินงานตามนโยบายมีเวลาจำกัด และเร่งรีบเกินไป ทำให้ขาดการจัดเตรียมทั้งในด้านสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ที่จะใช้ในการดำเนินงาน การวางระบบงาน ต่าง ๆ เพื่อเตรียมการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล

1.1.3 ปัญหาการขาดความต่อเนื่อง ของนโยบายการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน แบบเอกประสงค์ เนื่องจากการปรับเปลี่ยนรัฐบาล ทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ มีความล่าช้า และนโยบายไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การขาดความผลักดันนโยบายให้ บรรลุผลสำเร็จ รวมทั้ง การขาดความชัดเจนในการนำนโยบายไปปฏิบัติ การดำเนินงานตาม นโยบาย มีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานอย่างกว้าง ๆ แต่ในทางปฏิบัติมีรายละเอียดหลาย ประการที่ไม่ได้กำหนดให้ชัดเจน

1.1.4 ปัญหาการขาดการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อ ดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล ทำให้หลายหน่วยงานเกิดความสับสนในการทำงานร่วมกัน และอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการปฏิบัติงาน

1.1.5 ปัญหาการติดตามและประเมินผลนโยบาย การจัดทำบัตรประจำตัว ประชากรแบบเอกประสงค์ ยังไม่มีการติดตามผลของการดำเนินนโยบายระหว่างดำเนินการ รวมทั้งประเมินผลนโยบายที่ดำเนินการ ทำให้ไม่ทราบถึงผลการดำเนินงาน ผลสำเร็จของนโยบาย และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชน

1.2 ปัญหาผลกระทบด้านกฎหมายในการดำเนินนโยบายของรัฐบาล

1.2.1 ปัญหาการขาดกฎหมายเฉพาะในการดำเนินการ การจัดทำบัตรประจำตัว ประชากรแบบเอกประสงค์ ซึ่งจะมีการกำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนการจัดทำบัตรประจำตัว ประชากรแบบเอกประสงค์โดยตรง และยังขาดกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำผิดเกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ ซึ่งจะมีการกำหนดบทลงโทษในความผิดฐานเข้าถึงข้อมูลโดยมิชอบหรือไม่มีอำนาจ การลักลอบดักข้อมูลคอมพิวเตอร์ รวมทั้ง การขาดกฎหมายรองรับการรวมข้อมูลส่วนบุคคลของ ประชากรในบัตรทุกประเภทของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งต่อไปจะต้องใช้บัตรประจำตัวประชาชนแบบ เอกประสงค์แทนบัตรประจำตัวเหล่านี้

1.2.2 ปัญหาข้อบัญญัติของกฎหมายและระเบียบ เกี่ยวกับการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนยังไม่ค่อยทันสมัย ที่จะดำเนินนโยบายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งมีการดำเนินธุรกรรมทางคอมพิวเตอร์มากขึ้น และระเบียบและหลักเกณฑ์ในการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนในประเภทต่าง ๆ มีความซ้ำซ้อนในแต่ละหน่วยงาน ซึ่งจะต้องดำเนินการแก้ไขระเบียบและหลักเกณฑ์ดังกล่าว ให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์

1.3 ปัญหาการจัดทำแผนตามนโยบายของรัฐบาล

1.3.1 การจัดทำแผนยังขาดการศึกษาสภาพปัญหาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของหน่วยงาน รวมทั้ง ผลกระทบ และโอกาส ในการจัดเตรียมทำแผนการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนที่จะสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล รวมทั้ง การขาดการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติงานเพื่อกำหนดแผนงาน ถึงแม้ว่าจะมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานตามแผนงานแต่ยังขาดกลยุทธ์หรือวิธีการ และเป้าหมายความสำเร็จในแต่ละขั้นตอนที่ชัดเจนตามนโยบายของรัฐบาลใหม่

1.3.2 ปัญหาการดำเนินงานยังขาดแผนแม่บทในระยะยาว ที่จะกำหนดแนวทางการดำเนินงานในช่วงต่อไป เพื่อให้การดำเนินงานไม่ต้องติดขัดและทราบเป้าหมายที่ชัดเจนในแต่ละปี และภาพรวมของโครงการทั้งหมดเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว การขาดการปรับปรุงแผนดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับแผนให้สอดคล้องตามสภาพการณ์ปัจจุบัน เป้าหมายการดำเนินงานที่ปรับเปลี่ยนไป

1.3.3 ปัญหาการขาดแผนบูรณาการระหว่างหน่วยงาน เนื่องจากการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ มีหลายหน่วยงานที่จะต้องบูรณาการข้อมูลของประชาชนร่วมกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน แต่ยังขาดนโยบายหรือแผนปฏิบัติงานที่จะกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน เพื่อการประสานงานในการรวมศูนย์ข้อมูลต่าง ๆ ของประชาชน

2. ปัญหาด้านการบริหารจัดการ

2.1 ปัญหาด้านบุคลากร

2.1.1 ปัญหาจำนวนเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงาน มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และขาดเจ้าหน้าที่ระบบงานคอมพิวเตอร์ที่จะดูแลระบบคอมพิวเตอร์

2.1.2 ปัญหาความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงาน ยังขาดทักษะเกี่ยวกับการใช้ระบบคอมพิวเตอร์

2.2 ปัญหาด้านงบประมาณ

2.2.1 ปัญหาการวางแผนการจัดทำงบประมาณ ยังขาดการวางแผนการจัดทำงบประมาณของหน่วยงาน ทำให้ไม่ทราบถึงจำนวนงบประมาณและค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอนกประสงค์ของหน่วยงาน การขาดการวางแผนจัดทำต้นทุนงบประมาณในการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนต่อหน่วย และการขาดการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานในการวางแผนการจัดทำงบประมาณ

2.2.2 ปัญหาการสนับสนุนงบประมาณ หน่วยงานให้การสนับสนุนงบประมาณ ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน

2.3 ปัญหาด้านการจัดการ

2.3.1 ปัญหาระบบการปฏิบัติงาน ยังขาดการศึกษาความต้องการของประชาชน ทำให้ไม่ทราบถึงสิ่งที่ประชาชนต้องการ การขาดความพร้อมหรือระบบการปฏิบัติงานของหน่วยงาน การขาดการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานในการวางแผนระบบการปฏิบัติงาน ทำให้ไม่ทราบถึงปัญหาในการปฏิบัติงานที่แท้จริง และการขาดความพร้อมหรือระบบการปฏิบัติงานของสำนักทะเบียน รวมทั้ง การกระจายอำนาจการจัดการให้แก่สำนักทะเบียนต่าง ๆ ทำให้การดำเนินงานล่าช้ากว่าแผนที่กำหนดไว้

2.3.2 ปัญหาโครงสร้างของหน่วยงาน ที่มีการลดกำลังคนภาครัฐ แต่มีการปรับเพิ่มระดับข้าราชการในระดับสูง และขาดการขยายโครงสร้างตำแหน่งในระดับผู้ปฏิบัติงาน การปรับระดับตำแหน่งมีจำนวนน้อย ทำให้ขาดขวัญกำลังใจในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน

2.3.3 ปัญหาการสั่งการและการมอบหมายงาน การสั่งการงานที่มีขั้นตอนการพิจารณาน้อยลง ทำให้ขาดความระมัดระวังความผิดพลาดในการดำเนินการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน นอกจากนี้ ภาระงานที่เพิ่มขึ้นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องทำงานมากขึ้น และการขาดผู้ปฏิบัติงานทดแทน

2.4 ปัญหาด้านวัสดุและอุปกรณ์

2.4.1 ปัญหาการขาดแผนการใช้วัสดุและอุปกรณ์ แผนการบริหารสินทรัพย์ ทำให้หน่วยงานไม่ทราบค่าใช้จ่าย ช่วงเวลาที่จัดซื้อที่แน่นอน และไม่ทราบข้อมูลของสินทรัพย์ต่าง ๆ ของหน่วยงาน รวมทั้ง ขาดการสำรวจความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อสำรวจความต้องการในการใช้วัสดุและอุปกรณ์แต่ละประเภท วัสดุและอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานในสำนักทะเบียนต่าง ๆ

2.4.2 ปัญหาการจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์

- ปัญหาการจัดซื้อบัตรและการส่งมอบ บัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ มีความล่าช้า ทำให้ต้องจัดซื้อบัตรประจำตัวแบบแถบแม่เหล็กแทนเพื่อดำเนินการให้กับประชาชนไปก่อน และการทดสอบการใช้งานบัตร กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ยังมีความล่าช้าและไม่สามารถมอบบัตร ให้แก่กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยให้ทันกับความต้องการใช้บัตรได้

- ปัญหาการขาดความพร้อมในการจัดเตรียมระบบคอมพิวเตอร์ การจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ ต้องอุปกรณ์เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นระบบคอมพิวเตอร์ แต่มีความล่าช้าในการดำเนินการจัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ และ โปรแกรมที่ใช้ในการดำเนินงาน รวมทั้ง การขาดการพัฒนาาระบบคอมพิวเตอร์อย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการติดต่องาน จัดเก็บข้อมูล ประมวลผลข้อมูล เพื่อให้การปฏิบัติมีความสะดวกและรวดเร็วขึ้น แต่ยังมีความเสี่ยงในด้านความปลอดภัยของข้อมูล การลักลอบเปลี่ยนแปลง หรือเข้าถึงข้อมูลโดยไม่รับอนุญาต

- ปัญหาการที่หน่วยงานไม่ใช้รหัสข้อมูลเดียวกัน ทำให้ไม่สามารถเรียกดูข้อมูลประชาชนจากทุกหน่วยงานได้ไม่สมบูรณ์ เนื่องจากหลายหน่วยงานยังมีการเก็บข้อมูลประชาชนโดยใช้รหัสของตนเอง และมีมาตรฐานข้อมูลของตนเอง ซึ่งการที่หน่วยงานต่าง ๆ จะอ้างอิงข้อมูลกันได้ทุกหน่วยงานจะต้องใช้รหัสประจำตัวประชาชนเป็นรหัสอ้างอิง

- ปัญหาข้อจำกัดในการเก็บข้อมูลของบัตร กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ดำเนินการจัดซื้อเครื่องอ่าน/เขียนบัตร (Card Reader) พร้อมโปรแกรม Fingerprint Matching on Card อาจมีผลกระทบต่อการใช้งานกับบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ขึ้นได้ หากระบบโปรแกรม Fingerprint Matching on Card มีขนาดใหญ่ และใช้พื้นที่ความจุมากกว่า 8 K bytes ทำให้พื้นที่ใน IC Chip ด้วยความจำกัดของพื้นที่ความจุของ IC Chip ของบัตรอเนกประสงค์ที่ส่งมอบจำนวน 32 K bytes ไม่สามารถบรรจุข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานต่าง ๆ (Application) ของเจ้าของบัตรได้ไม่มากนัก

- ปัญหาข้อมูลในบัตรอาจเกิดความคลาดเคลื่อน เนื่องจากบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ ในส่วนของข้อมูลพื้นฐานที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือเปลี่ยนแปลงน้อยมาก ซึ่งข้อมูลจะพิมพ์อยู่บนบัตรอยู่แล้ว เช่น วัน เดือน ปีเกิด หมู่เลือด เป็นต้น แต่ในความเป็นจริงข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนบางส่วนมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เช่น ที่อยู่ ตำแหน่งงาน สถานที่ทำงาน สถานะทางการเงิน เป็นต้น ถ้าหากเจ้าหน้าที่ไม่มีการบันทึกข้อมูลเหล่านี้ จะทำให้ข้อมูลไม่ถูกต้องและเกิดความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

- ปัญหาการเพิ่มภาระค่าลิขสิทธิ์ในการใช้บัตร การเปลี่ยนแปลงบัตรกรณีสูญหาย หรือต้องทำใหม่ อาจจะมีปัญหาเนื่องจากการเปลี่ยนบัตรในแต่ละครั้ง ซึ่งจะต้องใช้งบประมาณ จำนวนมาก รวมทั้งค่าลิขสิทธิ์ (License) ของโปรแกรม Fingerprint Matching on Card ที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาภายหลัง ถ้ากระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ไม่ได้กำหนดหรือทำการ ต่อรองกับผู้รับสัญญา จะส่งผลให้ประชาชนผู้ใช้โปรแกรมนี้จะต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นค่าลิขสิทธิ์ (License) อีกด้วย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อและสร้างความเดือดร้อนต่อประชาชนได้

3. ปัญหาด้านการบริการประชาชน

3.1 ปัญหาการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน

3.1.1 ปัญหาการขาดความพร้อมในการบริการประชาชน การจัดทำบัตร ประจำตัวประชาชนแบบเอกประสงค์ ในช่วงระยะแรกมีความเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการให้ทัน ตามเป้าหมายที่รัฐบาลกำหนด ทำให้สำนักทะเบียนต่าง ๆ ยังไม่ได้กำหนดแผนการบริการ ประชาชน ทำให้การบริการประชาชนมีความติดขัดบ้าง และระบบคอมพิวเตอร์ On-line ชัดข้อง บ่อยมาก ทำให้เกิดความล่าช้าในการบริการประชาชน รวมทั้ง การส่งมอบบัตรประจำตัวประชาชน แบบเอกประสงค์ที่ล่าช้า และมีจำนวนปริมาณบัตรไม่เพียงพอในการให้บริการจัดทำบัตรให้กับ ประชาชนที่เดินทางมาขอทำบัตรใหม่จำนวนมาก การจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบ เอกประสงค์ จึงทำได้ในจำนวนจำกัดในแต่ละวัน ทำให้ประชาชนเสียเวลา ค่าใช้จ่ายในการ เดินทาง ไม่ได้รับความสะดวกในการให้บริการของสำนักทะเบียน

3.1.2 ปัญหาการดำเนินงานที่ยังไม่มีเกณฑ์มาตรฐานเดียวกัน การจัดทำบัตร ประจำตัวประชาชนแบบเอกประสงค์ ยังไม่ได้มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการให้บริการ ที่ ชัดเจน การจัดสถานที่และการจัดผังสำนักงาน ยังขาดเอกลักษณ์ความเป็นรูปแบบเดียวกัน เพราะสำนักทะเบียนแต่ละแห่งจะจัดสถานที่และผังสำนักงานแตกต่างกัน ตามสภาพปัจจัยและ ข้อจำกัดของแต่ละสำนักทะเบียน ทำให้ประชาชนเกิดความสับสนในการใช้บริการแต่ละสำนัก ทะเบียน

3.1.3 ปัญหาขาดการพัฒนากระบวนการ เนื่องจากให้บริการของภาครัฐ มีระเบียบ ขั้นตอนและแบบฟอร์มที่ต้องยึดถือปฏิบัติจำนวนมาก ไม่สามารถยืดหยุ่นได้ ทำให้การ บริการมีหลายขั้นตอนเกิดความล่าช้า รวมทั้ง การพัฒนาระบบบริการในการจัดทำบัตรประจำตัว ประชาชนแบบเอกประสงค์ ที่ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและหนังสือสั่งการต่าง ๆ ไม่สามารถ พัฒนาระบบบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนเท่าที่ควร

3.1.4 ปัญหาการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน ปัจจุบันมีคน ต่างด้าวเข้ามาสวมรอยสิทธิของประชาชนคนไทยจำนวนมากหรือมีบุคคลที่มีชื่อและชื่อสกุลซ้ำกัน

หลายคน ทำให้การตรวจสอบข้อมูลเพื่อยืนยันบุคคลนั้น เป็นคนเดียวกับข้อมูลในทะเบียนระบบคอมพิวเตอร์ ทำให้ต้องใช้เวลาในตรวจสอบรูปลักษณ์ทางกายภาพ และลายพิมพ์นิ้วมือ รวมทั้งประชาชนต้องเสียเวลาในการหาหลักฐานหรือพยานบุคคลมายืนยันเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง

3.2 ปัญหาการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

3.2.1 ปัญหาการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ของรัฐบาล และในระดับหน่วยงาน ยังขาดการวางแผนงาน รวมทั้ง การดำเนินงานที่น้อยเกินไป ทำให้ประชาชนบางส่วนยังไม่ทราบข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์

3.2.2 ปัญหาการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ และการสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนยังน้อยเกินไป ซึ่งขณะนี้ประชาชนส่วนใหญ่ทราบแต่เพียงประโยชน์ที่จะได้รับ แต่ยังไม่มีการเตือนถึงภัยของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การถูกละเมิดสิทธิในรูปแบบต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้

3.3 ปัญหาความปลอดภัยของการใช้ข้อมูลสารสนเทศ

3.3.1 ปัญหาความปลอดภัยของระบบคอมพิวเตอร์ ที่มีระบบการป้องกันความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน อาจเกิดการเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต หรืออาจมีการโจรกรรมข้อมูลของประชาชน

3.3.2 ปัญหาการแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน ซึ่งอาจเกิดจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สามารถเข้าถึงข้อมูล หรือประชาชนที่มีความสามารถในด้านคอมพิวเตอร์ ทำให้ข้อมูลอาจเกิดการแก้ไขไปในทางที่อาจจะเอื้อประโยชน์ให้ตนเองหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือทำความเสียหายให้บุคคลอื่นได้ รวมทั้ง หากมีการควบคุมระบบคอมพิวเตอร์ไม่ดีเพียงพอ อาจมีการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนไปในทางที่มีขอบได้

สาเหตุของปัญหาและอุปสรรคการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์

การวิเคราะห์ สาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ มีดังนี้

สาเหตุการพัฒนาของบัตรประจำตัวประชาชน

การพัฒนาของบัตรประจำตัวประชาชน ประเทศไทยได้เริ่มใช้บัตรประจำตัวประชาชนในปี พ.ศ. 2486 จนถึงปัจจุบันในปี พ.ศ. 2550 รวมระยะเวลาประมาณ 64 ปี โดยคนไทยมีบัตรประจำตัวประชาชนใช้มาแล้วรวม 6 รุ่น ซึ่งวิวัฒนาการในการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนจะปรับเปลี่ยนไปตามการพัฒนาของเทคโนโลยีในแต่ละยุคสมัย เพื่ออำนวยความสะดวกในการ

บริการประชาชน รวมทั้ง การป้องกันปลอมแปลงบัตรประจำตัวประชาชน สำหรับการวิเคราะห์สาเหตุการพัฒนาของบัตรประจำตัวประชาชน มีดังนี้

1. การจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนโดยการเขียน และพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์ดีด ธรรมดาเป็นบัตรรุ่นแรก มีลักษณะคล้ายแผ่นพับขนาดเล็ก 4 ตอน มีทั้งหมด 8 หน้า รายการผู้ถือบัตรจะใช้การเขียนด้วยลายมือของเจ้าหน้าที่ เริ่มใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2486 – 2505 และบัตรรุ่นที่สอง มีลักษณะสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดพกพา มี 2 ด้าน รูปถ่ายผู้ถือบัตรเป็นรูปขาว-ดำ พิมพ์รายการผู้ถือบัตรด้วยเครื่องพิมพ์ดีดธรรมดา เคลือบด้วยพลาสติกใส เริ่มใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2506 – 2530 เนื่องจากในสมัยนั้น ยังไม่ได้มีการพัฒนาอุปกรณ์เทคโนโลยี จึงต้องจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนจากกระดาษธรรมดา ตีรูปถ่ายของเจ้าของบัตร และให้เจ้าหน้าที่เขียนรายการของผู้ถือบัตร ในบัตรรุ่นแรก และพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์ดีดในบัตรรุ่นที่สอง ซึ่งสามารถปลอมแปลงได้ง่ายมาก

2. การจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนพิมพ์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นบัตรรุ่นที่สาม มีลักษณะคล้ายกับบัตรรุ่นที่สอง แต่รูปถ่ายผู้ถือบัตรเป็นรูปสีธรรมชาติ พิมพ์รายการผู้ถือบัตรด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ เคลือบบัตรด้วยวัสดุป้องกันการปลอมแปลงชนิดพิเศษ เริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2531 ยกเว้นเขตท้องที่ซึ่งให้บริการบัตรรุ่นที่สี่ ซึ่งการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนได้พัฒนาต่อมา โดยการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน เพื่อให้การปลอมแปลงได้ยากขึ้น แต่ยังไม่มีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนจากหน่วยงานต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

3. การจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนด้วยระบบคอมพิวเตอร์ และมีการจัดเก็บรายการผู้ถือบัตรลงในบัตร เป็นบัตรรุ่นที่สี่ มีลักษณะคล้ายบัตรเครดิต มีแถบแม่เหล็กบันทึกข้อมูลของผู้ถือบัตร และผลิตด้วยคอมพิวเตอร์ทั้งระบบ มีรายการใหม่เพิ่มเติมขึ้น คือ หมู์โลหิต เริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2539 บัตรรุ่นที่ห้า มีลักษณะคล้ายบัตรรุ่นที่สี่ แต่มีรายการใหม่เพิ่มเติมขึ้นมา คือ ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา ให้ถือวันครบวันเกิดของผู้ถือบัตรเป็นวันหมดอายุ และให้ประชาชนยื่นคำขอมีบัตรที่สำนักทะเบียนที่ตนมีชื่ออยู่ หรือสำนักทะเบียนใดก็ได้ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตท้องที่จังหวัดประกาศให้ออกบัตรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ และเป็นบัตรรุ่นที่หก บัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากบัตรรูปแบบเดิม (แบบแถบแม่เหล็ก) มีการฝังไมโครโปรเซสเซอร์ชิป (Micro Processor Chip) มีการสำเนาข้อมูลประวัติของเจ้าของบัตรเก็บเอาไว้ พร้อมกับรหัสโครงสร้างลายพิมพ์ลายนิ้วมือของเจ้าของบัตร และรหัสส่วนบุคคลประจำตัว (Pin Code) เข้าไว้ใน IC Chip เริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2547 เป็นต้นไป ซึ่งการพัฒนาของบัตรประจำตัวประจำตัวประชาชน บัตรรุ่นที่ห้า และรุ่นที่หก เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ ที่จะต้องติดต่อกันนานาประเทศ การพัฒนา

ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่องและทันสมัยมากขึ้น ทำให้ต้องมีการพัฒนาการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนให้ทันต่อกระแสโลกในยุคปัจจุบัน และป้องกันการปลอมแปลงได้ยากขึ้นด้วย

สาเหตุการกำหนดนโยบายการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์

นโยบายการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ซึ่งรัฐบาลได้เริ่มมีนโยบายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 จนถึงปี พ.ศ. 2550 โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้กระทรวงมหาดไทย ดำเนินโครงการขยายการให้บริการประชาชนด้านทะเบียนราษฎรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ และโครงการขยายการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบใหม่ ให้ครบทุกสำนักงานทะเบียนทั่วประเทศ 1,077 แห่ง เพื่อให้สามารถรองรับการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน แบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ซึ่งสาเหตุการกำหนดนโยบายการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ มีดังนี้

1. ระยะเริ่มแรกในปี พ.ศ. 2538 เพื่อให้การบริการประชาชนมีความรวดเร็ว และสามารถจัดเก็บฐานข้อมูลของประชาชนในระบบคอมพิวเตอร์ได้ รัฐบาลจึงมีนโยบายในการดำเนินโครงการจัดทำระบบให้บริการประชาชนทางด้านการทะเบียนและบัตรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ณ สำนักงานทะเบียน ใน 9 จังหวัด จำนวนสำนักงานทะเบียน 211 แห่ง เพื่อเตรียมสำหรับการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนด้วยระบบคอมพิวเตอร์

2. ในปี พ.ศ. 2545 เพื่อขยายการให้บริการประชาชนให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น รัฐบาลจึงมีนโยบายขยายการจัดทำระบบให้บริการประชาชนทางด้านการทะเบียนและบัตรแบบใหม่ และเห็นชอบแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย พ.ศ. 2545 – 2549 เพื่อเตรียมการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card)

3. ในปี พ.ศ. 2546 เนื่องจากบัตรแถบแม่เหล็กมีข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนได้เพียงบางส่วน ซึ่งทำให้การพิสูจน์ตัวบุคคลยังมีปัญหาในการยืนยันตัวบุคคลที่แท้จริงได้ รัฐบาลจึงมีนโยบายให้ส่วนราชการทุกแห่งที่ต้องออกบัตรให้กับประชาชน เริ่มต้นด้วยการใช้เลขบัตรประจำตัวประชาชน 13 หลัก เพื่อให้สามารถใช้เป็นข้อมูลทะเบียนบุคคล (Identify) และพัฒนาบัตรประจำตัวประชาชนแบบแถบแม่เหล็ก ไปสู่บัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) โดยให้การจัดตั้ง One Stop Service ของสำนักงานทะเบียน 1,077 แห่ง และให้ทุกหน่วยงานเริ่มจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) โดยให้หน่วยงานที่มีความพร้อมจะออกบัตรดำเนินการไปก่อนและใช้ฐานข้อมูล (platform) ร่วมกัน มีการจัดรูปแบบการเก็บข้อมูล (format) เดียวกัน และใช้เลขประจำตัว 13 หลัก ซึ่งเป็นข้อมูลบุคคลตามทะเบียนราษฎรของกระทรวงมหาดไทยเป็นพื้นฐานของบัตร ให้พิจารณาดำเนินการแก้ไขข้อกฎหมาย

ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ประชาชนทุกคนต้องมีบัตรประจำตัวประชาชนตั้งแต่เกิดด้วย นอกจากนี้ ได้มอบหมายให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นผู้จัดทำบัตร Smart Card (บัตรเปล่า)

4. ในปี พ.ศ. 2547 เพื่อให้การบริการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ รัฐบาลจึงได้การกำหนดคุณลักษณะเฉพาะของวัสดุตัวบัตร Smart Card โดยเห็นชอบการนำร่องงวดแรก 10,000 บัตร ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2547 และ 1,000,000 บัตร ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2547 และภายในปี พ.ศ. 2547 จำนวนกว่า 10 ล้านบัตร และเห็นชอบให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผลิตบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) จำนวน 64 ล้านใบ ปี พ.ศ. 2547 จำนวน 12 ล้านใบ ปี พ.ศ. 2548 จำนวน 26 ล้านใบ ปี พ.ศ. 2549 จำนวน 26 ล้านใบ และรับทราบรายงานผลการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลในชิป (Chip) ของบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ ซึ่งจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานที่กฎหมายกำหนด เพิ่มเติม ข้อมูลกลุ่มประชาชน ที่ลงทะเบียนเพื่อแก้ปัญหาสังคมและความยากจน ข้อมูลสถานพยาบาลและสิทธิ ข้อมูลรายการแพทย์และหัตถ์เลือด ข้อมูลประวัติการรักษา ข้อมูลเกี่ยวกับข้าราชการพลเรือน ข้อมูลของสำนักงานประกันสังคม และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

5. ในปี พ.ศ. 2549 เนื่องจากความล่าช้าในการดำเนินการจัดทำบัตรประชาชนแบบอเนกประสงค์ และปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่จะต้องพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคลผู้กระทำผิด รัฐบาลจึงมีนโยบายให้เร่งรัดการดำเนินการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) และกำหนดให้ผู้ประกันตนใช้บัตรประจำตัวประชาชนเป็นบัตรประกันสังคม รวมทั้ง รับทราบผลการดำเนินการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 969,618 คน นอกจากนี้ ได้กำหนดแผนการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ให้แก่คนไทยทุกคนทั่วประเทศภายในปี พ.ศ. 2551 รวมทั้งสิ้น 65 ล้านบัตร และเร่งรัดการดำเนินการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ จำนวน 12 ล้านบัตร ให้แล้วเสร็จภายในเดือนกันยายน พ.ศ. 2549 และให้เร่งดำเนินการในส่วนของการจัดทำบัตรให้กับนักเรียน นักศึกษา ที่ได้รับทุนการศึกษา รวมทั้ง ให้ดำเนินการออกกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และโครงการบริการประชาชนด้านสาธารณสุข โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากการจัดทำบัตรเปล่ามีความล่าช้า รัฐบาลจึงเห็นชอบให้จัดซื้อบัตรประจำตัวประชาชนแบบแถบแม่เหล็ก จำนวน 1.5 ล้านใบ และจัดซื้อเพิ่มเติมอีก แผนการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card)

6. ในปี พ.ศ. 2550 เพื่อป้องกันการปลอมแปลงบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ได้ยากขึ้น รัฐบาลจึงได้กำหนดวิธีการพิมพ์ลายนิ้วมือในการขอมีบัตร ขอมีบัตรใหม่ หรือขอเปลี่ยนบัตรประจำตัวประชาชน และปรับปรุงแบบบัตร สี ลักษณะ รายการ รวมทั้งรายละเอียดของบัตรประจำตัวประชาชนที่ออกด้วยระบบคอมพิวเตอร์แบบอเนกประสงค์ให้ถูกต้อง และเหมาะสมยิ่งขึ้น

สาเหตุการจัดทำโครงการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์

โครงการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ มีหลักการของโครงการเพื่อการขยายการจัดทำระบบการบริหารบริการประชาชน ทางด้านทะเบียนด้วยระบบคอมพิวเตอร์ให้ครอบคลุมทั่วประเทศ ทั้ง 1,077 แห่ง โดยจะออกบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์เฉลี่ยปีละ 10 ล้านบัตร การจัดเก็บลายพิมพ์นิ้วมือของทุกคนที่มาทำบัตรในการพิสูจน์ยืนยัน ตัวบุคคล และต้องมีระบบความปลอดภัยที่ดียากต่อการปลอมแปลง ซึ่งสาเหตุการจัดทำโครงการที่แบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 (ปี พ.ศ. 2547) เพื่อการยืนยันตัวบุคคลเข้าสู่ระบบบริการแบบอิเล็กทรอนิกส์ การลงลายมือนิ้วมืออิเล็กทรอนิกส์ การตรวจคัดสำเนารายการทะเบียนบ้านและบัตรประจำตัวประชาชน ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ การใช้บัตรเพื่อการลงทะเบียนประเภทต่าง ๆ การใช้บัตรเพื่อขอรับบริการด้านสาธารณสุขตามโครงการ 30 บาท และการบริการด้านประกันสังคม การใช้บัตรเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ การใช้บัตรแทนบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ การใช้บัตรแทนบัตรบุคคลต่างด้าว หรือบัตรบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยประเภทต่าง ๆ การใช้บัตรแทนบัตร ATM ระยะแรก การใช้บัตรร่วมกับการบริการบน Web Site Khonthai.com และการใช้บัตรร่วมกับการบริการบนตู้ MPM ระยะแรก

ระยะที่ 2 (ปี พ.ศ. 2548) เพื่อการใช้บัตรเพื่อการย้ายที่อยู่โดยอัตโนมัติ การใช้บัตรเพื่อการลงประชามติหรือการเลือกตั้ง การใช้บัตรเป็นบัตรเงินสด บัตรเครดิตและบัตรเดบิต เพื่อจ่ายค่าบริการและสินค้าภายในประเทศ การใช้บัตรเพื่อขอรับบริการภาครัฐของหน่วยงานต่าง ๆ การใช้บัตรเพื่อขอรับบริการภาคเอกชนสาขาต่าง ๆ การใช้บัตรเป็นบัตรโทรศัพท์ การใช้บัตรร่วมกับการบริการบนตู้ MPM ระยะที่ 2

ระยะที่ 3 (ปี พ.ศ. 2549) เพื่อการใช้บัตรแทน Passport หรือ Borderpass การใช้บัตรแทนใบขับขี่รถยนต์ และจักรยานยนต์ส่วนบุคคล ทั้งในประเทศและต่างประเทศ การใช้บัตรเพื่อเป็นบัตรเครดิต, เดบิต และเงินสดในระดับสากล การใช้บัตรแทนบัตร ATM ระยะที่ 2 การใช้บัตรร่วมกับการบริการบนตู้ MPM ระยะที่ 3

ระยะที่ 4 (ปี พ.ศ. 2550) เพื่อเป็นทางเลือกในการใช้งานบัตรประจำตัวประชาชน Smart Card แบบ Dual Contract (Contract and Contractless)

สำหรับผลการดำเนินงานที่ไม่ได้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้ ซึ่งจากการศึกษา เอกสาร และการสัมภาษณ์ข้าราชการของกรมการปกครอง และกรุงเทพมหานคร รวม 26 คน เนื่องจากสาเหตุปัจจัย ดังนี้

1. การดำเนินโครงการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ไม่ได้มีการประเมินผลก่อนเริ่มดำเนินโครงการ เพื่อศึกษาถึงข้อมูลความต้องการที่แท้จริง ของประชาชน หรือการศึกษาถึงผลกระทบและผลลัพธ์ ที่อาจจะเกิดขึ้นกับการดำเนินโครงการ มีเพียงการประเมินผลการทดลอง นำระบบบริการบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ ที่จะสามารถนำไปใช้กับระบบบริการของรัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยทดลองกับ 750 สำนัก ทะเบียน ในช่วงเดือนพฤษภาคม – พฤศจิกายน พ.ศ. 2546 ใช้งบประมาณ 674,000 บาท ซึ่งผลการทดลองใช้ระบบการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ ทั้ง 750 สำนักทะเบียน ได้ผลร้อยละ 100 คือ สามารถให้บริการประชาชนได้

2. การดำเนินโครงการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ซึ่งแบ่งการดำเนินงานเป็น 4 ระยะ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 – 2550 นั้น เป็นการกำหนดแผนการดำเนินงานที่มุ่งไปสู่อนาคตที่เร็วเกินไป ซึ่งในปัจจุบันสามารถดำเนินการได้เพียงในระยะที่ 1 บางส่วน เช่น การตรวจคัดสำเนารายการทะเบียนบ้าน และบัตรประจำตัวประชาชนด้วยระบบ อิเล็กทรอนิกส์ การใช้บัตรเพื่อการลงทะเบียนประเภทต่าง ๆ การใช้บัตรแทนบัตรประจำตัว เจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น สำหรับระยะที่ 2 – 4 ยังไม่สามารถดำเนินการได้

3. ผลการดำเนินโครงการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ไม่ได้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ที่จะดำเนินการให้กับประชาชนทั้ง 64 ล้าน คน แต่ผลการดำเนินงานได้ประมาณ 36 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 56.25 ต่ำกว่าแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ และการดำเนินงานล่าช้ากว่าแผนที่กำหนดไว้ด้วย สาเหตุเนื่องจากรัฐบาล กำหนดแผนดำเนินโครงการที่เร็วเกินไป หน่วยงานของรัฐต่าง ๆ ยังไม่มีความพร้อมทั้งด้าน บุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุและอุปกรณ์ และการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์

4. รัฐบาลใช้จ่ายงบประมาณ ในการดำเนินโครงการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน แบบอเนกประสงค์ ตั้งปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 – 2550 รวมเป็นเงินถึง 7,837,666,500 บาท ซึ่งเป็นเงินจำนวนมาก เพื่อดำเนินการจัดทำบัตรจำนวน 64 ล้านบัตร เฉลี่ยค่าใช้จ่ายรวมทั้งบัตร ประมาณ 122.46 บาท ถ้าเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายในการทำบัตร ATM ของธนาคาร ประมาณ บัตรละ 100 บาท ต้นทุนเฉลี่ยของบัตร Smart Card มีราคาใกล้เคียง และค่าใช้จ่ายในการดำเนิน

โครงการส่วนใหญ่ เป็นการจัดหาบัตรเปล่า จัดหาเครื่องจัดเตรียมข้อมูลบัตร Pre-Personalization 3 เครื่อง ค่าลิขสิทธิ์ Matching on Card ค่าวัสดุในการพิมพ์และเคลือบบัตร ค่าวัสดุแบบพิมพ์ที่ใช้ในการผลิตบัตร ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ระบบรักษาความปลอดภัยข้อมูลกลาง ค่าก่อสร้างห้องนิรภัย 75 แห่ง รถยนต์พร้อมชุดทำบัตรเคลื่อนที่ 11 คัน ซึ่งส่วนใหญ่สามารถจัดหาได้ภายในปีที่ตั้งงบประมาณ และถ้าเปรียบเทียบกับระยะเวลาของการใช้จ่ายงบประมาณ มีความล่าช้าในการเบิกจ่ายงบประมาณ เนื่องจากการจัดหาบัตรเปล่าที่ล่าช้า และจะต้องปรับเปลี่ยนไปจัดหาบัตรแบบแถบแม่เหล็กแทนไปก่อน

5. รัฐบาลให้ความสำคัญกับประชาชนน้อยเกินไป จึงมีการแจ้งข้อมูลประชาสัมพันธ์ที่เป็นประโยชน์ เกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชนแบบเอกประสงค์ไม่มากนัก รวมทั้ง ไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน

6. เนื่องจากการติดขัดขั้นตอนของระเบียบต่าง ๆ การดำเนินงานของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อจัดซื้อบัตรประจำตัวประชาชนแบบเอกประสงค์ (Smart Card) (บัตรเปล่า) จำนวน 64 ล้านบัตร ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2546 และส่งมอบให้กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มีความล่าช้า เนื่องจากผู้จัดซื้อ คือ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้ทยอยจัดซื้อเป็นเวลา 3 ปี (ปี 2547 – 2549) ทำให้ผู้รับบัตรเปล่าและผู้ใช้งาน คือ กรมการปกครอง ซึ่งเป็นคนละหน่วยงานกัน เกิดปัญหาในการตรวจรับพัสดุ เพื่อนำไปใช้ในการออกบัตรประจำตัวประชาชนแบบเอกประสงค์ (Smart Card)

7. การจัดเตรียมระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญในการวางระบบสารสนเทศ และเงินงบประมาณจำนวนมาก ในการจัดซื้ออุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่จำเป็นให้แก่สำนักทะเบียนต่าง ๆ ทั้ง 1,077 แห่ง ทำให้การติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์มีความล่าช้า และมีความขัดข้องในการใช้งาน

อภิปรายผลที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบเอกประสงค์ พบว่า ประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ปัญหาด้านนโยบาย พบว่า มีปัญหาการดำเนินตามนโยบายของรัฐบาล ได้แก่ การขาดความพร้อมพร้อมในการดำเนินนโยบาย การขาดความต่อเนื่องของนโยบาย การขาดการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ การขาดส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย ระยะเวลาในการดำเนินงานตามนโยบายมีเวลาจำกัด การขาดความชัดเจนในการนำ

นโยบายไปปฏิบัติ การติดตามและประเมินผลนโยบาย ปัญหาผลกระทบด้านกฎหมายในการดำเนินนโยบายของรัฐบาล ที่ขาดกฎหมายเฉพาะในการดำเนินงาน การขาดกฎหมายรองรับการรวมข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน ข้อบัญญัติของกฎหมายและระเบียบยังไม่ค่อยทันสมัย ระเบียบและหลักเกณฑ์มีความซ้ำซ้อนในแต่ละหน่วยงาน ปัญหาการจัดทำแผนตามนโยบายของรัฐบาล พบว่า ยังขาดการศึกษาสภาพปัญหาปัจจัยต่าง ๆ การขาดการแปลงแผนนโยบายไปสู่การปฏิบัติงาน การขาดการปรับปรุงแผนดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง การขาดแผนแม่บทในระยะยาว การขาดแผนบูรณาการระหว่างหน่วยงาน การขาดการควบคุมการดำเนินงานและการติดตามผลการดำเนินงานตามแผน

จากแนวความคิดเกี่ยวกับนโยบายได้กำหนดลักษณะของนโยบายที่ดีนั้นจะต้องกำหนดนโยบายจากข้อมูลที่เป็นจริง มีความชัดเจน การมีส่วนร่วมของประชาชนและมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน ระเบียบกฎหมายและข้อบังคับของสังคมโดยรวม ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า นโยบายเรื่องการจัดทำบัตรประจำตัวแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ไม่เข้ากับลักษณะของนโยบายที่ดีและสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ เทพศักดิ์ บุญรัตนพันธ์ (2536) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างประสิทธิผล ของการนำนโยบายการให้บริการแก่ประชาชนไปปฏิบัติ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพล คือ ความชัดเจนในเป้าหมายของนโยบาย และการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ การศึกษาของ กุศล รักษา (2539) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ : ศึกษากรณีโครงการเร่งรัดการออกโฉนดที่ดินทั่วประเทศ พบว่า การส่งเสริมและการประเมินผล ความชัดเจนในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของโครงการ การศึกษาของ มณฑล ภาคสุวรรณ (2539) ที่ศึกษา วิจัยเรื่อง การนำนโยบายไปปฏิบัติ : ศึกษากรณีนโยบายการทะเบียนราษฎรในจังหวัดปริมณฑล พบว่า ผลการนำนโยบายไปปฏิบัติส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ การศึกษาของ วินัส ทรานันชัย (2539) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบของนโยบายกรมที่ดินในการปรับปรุงระวางแผนที่ต่อสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม พบปัญหาด้านบริหารการปฏิบัติงานไม่ต่อเนื่องตามนโยบายหลัก แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริศักดิ์ สุขชื่น (2540) ที่ศึกษา เรื่อง การนำนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติไปปฏิบัติ : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน พบว่า การนำนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติไปปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งอาจจะสืบเนื่องมาจาก นโยบายการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ เป็นนโยบายเฉพาะที่ถูกสั่งการจากรัฐบาลลงไปสู่หน่วยงานผู้ปฏิบัติงาน ที่หน่วยงานจะต้องรีบเร่งดำเนินงานตามแผนที่รัฐบาลกำหนดไว้ ทำให้นโยบายที่กำหนดไว้ขาด

ความชัดเจนในรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงาน และไม่ได้ดำเนินการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ รวมทั้ง ไม่ได้มีการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนก่อนกำหนดนโยบาย

2. ปัญหาด้านการบริหารงาน พบว่า มีปัญหาคือขาดการวางแผนทั้งด้านบุคลากรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เช่น ด้านบุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และการขาดทักษะที่เกี่ยวกับการใช้ระบบคอมพิวเตอร์รวมถึงปัญหาโครงสร้างของหน่วยงานที่เป็นผลมาจากการลดขนาดกำลังคนภาครัฐ ทำให้ภาระงานของเจ้าหน้าที่เพิ่มขึ้นขาดผู้ปฏิบัติงานทดแทน ส่วนด้านงบประมาณขาดการวางแผนการจัดทำงบประมาณของหน่วยงานและการวางแผนจัดทำต้นทุนงบประมาณต่อหน่วยทำให้การสนับสนุนงบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน สำหรับด้านการจัดการขาดความพร้อมระบบการปฏิบัติงานของหน่วยงานและการความพร้อมพร้อมระบบการปฏิบัติงานของสำนักทะเบียน และปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์พบว่าขาดแผนการใช้วัสดุและอุปกรณ์ ทำให้วัสดุและอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และปัญหาการจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์ มีความล่าช้า ทำให้การส่งมอบบัตรประจำตัวประชาชนไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน บัตรไม่ได้มาตรฐานตรงตามวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูลบัตร รวมถึงหน่วยงานอื่นไม่ใช้รหัสบัตรประจำตัวประชาชนเป็นฐานข้อมูลเดียวกัน การขาดความพร้อมการจัดเตรียมระบบคอมพิวเตอร์เพื่อรองรับการใช้งานในปัจจุบันและอนาคต

จากแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารของ วัชร ฐวธรรม (2534) อธิบายว่าการบริหารหมายถึงการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยความเพียรพยายามของบุคคลอื่น ซึ่งการบริหารเป็นการใช้ศาสตร์และศิลป์เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจากการศึกษาพบว่า การจัดทำบัตรประจำตัวแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ไว้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งคน เงิน วัสดุอุปกรณ์และการจัดการ และสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ วินัส ทรานันชัย (2539) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบของนโยบายกรมที่ดินในการปรับปรุงระวางแผนที่ที่มีต่อสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่า ปัญหาบุคลากรและงบประมาณไม่เพียงพอ การศึกษาของ ศิริศักดิ์ สุขชื่น (2540) ที่ศึกษาเรื่อง การนำนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติไปปฏิบัติ : ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน พบว่า ความเต็มใจของผู้ปฏิบัติ ศักยภาพขององค์กร และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีผลกระทบต่อการทำงาน การศึกษาของ กุศล รักษา (2539) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ : ศึกษากรณีโครงการเร่งรัดการออกโฉนดที่ดินทั่วประเทศ พบว่า แรงจูงใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่ สมรรถนะของหน่วยงานปฏิบัติ การมอบหมายภารกิจและการมอบหมายงาน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของโครงการ การศึกษาของ เทพศักดิ์

บุญรัตนพันธ์ (2536) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างประสิทธิผล ของการนำนโยบาย การให้บริการแก่ประชาชนไปปฏิบัติ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพล คือ ความพร้อมของทรัพยากร การมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ ซึ่งอาจสืบเนื่องจาก การบริหารงานเพื่อจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน แบบอเนกประสงค์ ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่ปรับเปลี่ยนระบบการทำงาน ทั้งในด้านการรับ นโยบายของผู้บริหารในระดับต่าง ๆ การเพิ่มความรู้ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน การจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์เครื่องใหม่ การจัดซื้อบัตร Smart Card ที่ยังไม่ได้มาตรฐาน และการเตรียมความพร้อม ให้แก่สำนักทะเบียนทั่วประเทศ

3. ปัญหาด้านการบริการประชาชน พบว่าปัญหาการอำนวยความสะดวกให้แก่ ประชาชนที่มีระเบียบ ขั้นตอนและแบบฟอร์มที่ต้องยึดถือปฏิบัติจำนวนมาก และไม่เป็นมาตรฐาน เดียวกัน ประกอบกับสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งเรื่องการจัดสถานที่และการจัดผังสำนักงานยังขาด เอกสิทธิ์ความเป็นรูปแบบเดียวกันทำให้ประชาชนที่มาใช้บริการเกิดความสับสนในการเข้าไปใช้ บริการ อีกทั้งการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เรื่อง Smart Card มีน้อยเกินไปทำให้ประชาชน ไม่ได้รับรู้ถึงความสำคัญและประโยชน์ของวัตถุประสงค์ในการเปลี่ยนมาใช้บัตรดังกล่าว ซึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2536) ที่ศึกษาเรื่อง การ พัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนระดับอำเภอ พบว่า การให้บริการประชาชนเป็นการ ปฏิบัติงานตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด และการให้บริการประชาชนมีปริมาณ งานมาก การศึกษาของ นิพนธ์ สาธิตสมิตพงษ์ (2540) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบบริการงาน บัตรประจำตัวประชาชน ณ ที่ว่าการอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น พบว่า การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ การปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนผู้มารับบริการ การศึกษาของ วีระชัย ศิริสวัสดิ์ (2543) ที่ศึกษาเรื่อง การจัดระบบบริหารคุณภาพด้านบริการ : กรณีศึกษาการบริการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น พบว่า มีความสอดคล้องกับผลประโยชน์เกือบและความก้าวหน้า ผู้บังคับบัญชายังให้ความสำคัญอยู่ใน ระดับปานกลาง และไม่สอดคล้องกับ ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการของ เจ้าหน้าที่ และการจัดระบบบริหารคุณภาพที่อยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากการจัดทำบัตร ประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต้องปรับตัวอย่างรวดเร็ว ปรับระบบ การให้บริการแก่ประชาชน ทำให้อาจเกิดการติดขัดในการให้บริการแก่ประชาชน ทั้งในด้านการ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ การให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน แบบอเนกประสงค์ และจากการดำเนินนโยบายที่เร่งรีบ ขัดจำกัดด้านงบประมาณ ด้านสถานที่ทำ ให้สำนักทะเบียนต่าง ๆ ไม่สามารถจัดรูปแบบการให้บริการที่เป็นมาตรฐานเดียวกันได้ รวมทั้ง การป้องกันการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนในระบบคอมพิวเตอร์ ที่จะต้องพัฒนาระบบ

ป้องกันอย่างต่อเนื่อง เพราะเครื่องมืออุปกรณ์ทางด้านคอมพิวเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์ได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว อาจทำให้ยากต่อการโจรกรรมข้อมูล หรือการแก้ไขข้อมูลของประชาชน

จากการศึกษาสภาพปัญหาการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) ด้วยข้อมูลเอกสารของหน่วยงานต่าง ๆ และการสัมภาษณ์ข้าราชการของกรมการปกครอง และข้าราชการของกรุงเทพมหานคร ในตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายและผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งมีความคิดเห็นที่ใกล้เคียงกันและแตกต่างกันบ้าง ปรากฏผลการศึกษา ทั้งด้านนโยบายยังไม่เป็นนโยบายที่ดี ด้านการบริหารก็ยังไม่มีประสิทธิภาพทั้งคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการและด้านการบริการ ประชาชนยังไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนโดยมีระเบียบ ขั้นตอนและแบบฟอร์มที่ต้องยึดถือปฏิบัติจำนวนมากและไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยจะทำการสรุปผลการศึกษาในบทต่อไป